ТАРЯАШАД, МЕХАНИЗАТОРНУУД! Энэ жэлдэ гектар бүриһөө 10 центнерһээ доошо бэшэ таряа, 140 центнер овощ, 150 центнер кукурузын ногоон набша, 9 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха гээшэ дайшалхы зорилго

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 38 (11013) | 1966 оной февралиин 15, вторник | Сэн 2 мүнгэн

РЕСПУБЛИКЫН МЕХАНИЗАТОРНУУД БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ 1966 ОНДО БЭЕЛҮҮЛХЭ СОЦИАЛИС УЯЛГА

...ай ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ...эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэри...е бэелүүлэн, үнгэрһэн жэлдэ ган гасуур ...шье, хүдөө ажахын продуктнуудые үй...лхэ, бэлэдхэхэ талаар зарим тэды амжал...ые түйлаһан байна.

...убликамнай гүрэндэ таряа худалдаха, ту... түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ. Эхэ ...амбаарта түсэбэй ёһоор 75 мянган тонно ... оруулагдаха байгаад, хамта 77 мянган ...тушаагдаһан байха юм. Гүрэндэ дээгүүр ...о 22 мянган тонно шэниисэ, хара таряан ...агдаа. Зэдын аймагай ажахынууд 15 мян...ан тонно таряа гүрэндэ худалдаа, тушаа...хэ гү, али түсэбөө хоёр дахин үлүүлһэн. ...Үдын аймагай колхозууд гүрэнэй захилые ...роцент, Хяагтын аймагай ажахынууд—120 ... дүүргэһэн. Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Зага... Прибайкалиин болон бусад аймагуудай ...нуул түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргэһэн. Республикын колхоз болон совхозууд хар... худалдаха түсэб-захилһаа 3,4 мянган ... ехэ оруулһан.

...арим амжалтанууд хадаа газар тарялан...турые дээшэлүүлһэнэй, хүдөө ажахын хү...нуудые саг соонь, шанартайгаар үнгэргэ...аша үрэ мүн. Республикын ажахынуудта ...ажахын ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ ... эгээн үнэтэ ургамалнуудые һайн газарта, ...лһэн поли дээрэ тариха асуудалнуудта ... болонхой.

...6 оной тарилгада хэрэглэгдэхээр республи...олхоз, совхозуудта 300 мянга гаран гек...р намарай паар болон шэнэ газар элдүү...һэн. 1 миллион 50 мянга шахуу тонно ...бхэ зөөгдөө гэхэ гү, али энэнь 1964 оной...ойл, 138 мянган тонноор ехэ болобо. Урда ...һээ 1,3 мянган тонно ехэ минеральна ...лгэ хэрэглэгдээ. Уһалууриин системэнүү... һабарилха, шэнээр бариха, зүбөөр ашагла...аар, мүн газар уһалагшадые һургаха ту...лээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн. Үнгэрэгшэ ...145 мянган гектар газар уһалагдаа, тэрэ ...38 мянган гектар тарялан, 107 мянган ...сабшалан ороно. Эдэ бүхы хэмжээнүүдые ...ай ашаар олохон ажахынууд ороохо та...муу бэшэ ургаса хуряаһан. Прибайка...аймагай тарялнад гектар бүриһөө 11,6 ...р таряа, Кабанскын—11,4, Мухар-Шэбэ...10,4, Зэдын, Түнхэнэй аймагуудта—10-10 ...р хуряаһан байба. Зарим ажахынуудта бү...баян ургаса абтаа. Байгалай совхоз, Зэ...магай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Прибай... аймагай «Прибайкалец» колхоз гектарай ...тнер шахуу, Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм», ...а», «Искра» колхозууд гектарай 14—15 ...р ургаса абажа шадаа.

...лангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ни...үдэлмэри хэгдээ: ургаса багатай 2,4 мян...ктар сабшалан болон бэлшээри хахалаг...аадэнь ногоон таригдаа. 4 мянган гекта...ты бургааһан угы хэгдээ, 1,8 мянга гаран ... сабшалан намагһаа хатаагдаа, 11,4 мян...ктар утэг хэгдээ, 54,9 мянган гектар саб...дисковалагдаһан, борнойлогдоһон, мүн бу...гаар һайжаруулагдаһан.

...эй хамта газар таряалангай продукци ...талаар түйлаһан амжалтанууд КПСС-эй ... мартын Пленумэй эрилтэдэ болон манай ...нуудта бии байгаа арга боломжонуудта хү...аданагүй. Машина, тракторнуудые ашаг...эрэнние хадагалха талаар бии байһан ехэ ...лнууд тушаа бидэ механизаторнууд һа...зобонобди. Тиимэ дутагдалнуудай бии бай...шарһаа боложо, тракторнуудай олошороо...а, тракторна хүдэлмэриин хэмжээн тон ... ургана. Олохон ажахынууд тракторай ...халаан бүриин бүтээсые доошонь оруул...ракторна хүдэлмэриие эгээн зохид болзор...гаргажа шаданагүй. Илангаяа паар ха...харууһалха хүдэлмэри саг соогоо хэгдэнэ...намарай паар, шэнэ, боро газар хахалха ту...хэгдэнэгүй. Хүдэлмэриин шанар муу ...дээрэһээ хүдөө ажахын ургамалнуудай ...өөдэлнэгүй бшуу. Хэдэ хэдэн ажахынуудта ...ые хангалтагүйгөөр хадагалһанай, муугаар ...ралһанай, тэрээндэ эзэн бусаар хандаһанай ...а боложо тракторнуудые, хүдөө ажахын ... машинануудые задалжа хаяха, сагһаань ...рһаа гаргаха баримтанууд үзэгдэнэ.

...ахон ажахынуудта тракторна бригаданууд ... ажахын үйлэдбэриин нэгэ тусхай гол ху... боложо шадаагүй, тэрэнэй үүргэнь доро да... Тэрэнһээ боложо, техникэ һаатана, эл...ажэ ажалда хэрэглэгдэнэ, горючи, запчасть... болон бусад хэрэгсэлнүүд нормоһоо үлүүсэ ...алагдажа, газар таряалангай продукциин ... үнэ сэн дээшэлнэ, гай гарзада оруулна. ...арай үшөөл мууса ашаглагдана гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Олохон ажахынуудта газар таряалангай культура доодо хэмжээндэ байжа, севооборотууд хэрэглэгдэнэгүй, газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ бага оруулагдана, агротехникын гурим хазагайруулагдана. Энээнһээ боложо ороохо таряанай, кукурузын, хартаабхын ургаса доошолно, ниитын адууһа мал тэжээлээр мууса хангагдана.

Газар таряалангай продуктнуудые эрид ехээр абалаг боложо, хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэриие хүгжөөхэ шухала байһые мэдэрээд, бидэнэр таряан ажалда бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа элсүүлхэ байнабди.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, газар таряалангай культура дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын техникэ һайнаар ашаглаха, түрүү дүй дүршэл, наукын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тэмсэлдэ оролсоод, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, тиигэжэ газар таряалангай продуктнуудые ехээр абадаг болохобди.

Республикын механизаторнуудай-таряашадай, луговодууд, кукурузашад, хартаабхашад, колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управлениинүүдэй, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй, уһанай ажахынуудай эмхи зургаануудай агрономууд болон инженернүүдэй зүблөөндэ хабаадаһан бидэнэр газар таряалангай культура дээшэлүүлхэ асуудал, хүдөө ажахын ургамалнуудай, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ зорилгонуудые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсээд, арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, 1966 ондо бэелүүлхэ иимэ социалис уялгануудые бэедээ даажа абанабди:

1. Ажахынуудта тракторна бригаданууд үйлэдбэриин шухала хубинь байха ёһотой гэжэ тоолоод, колхоз, совхозуудай өөрсэ илгаануудые харалсажа, саг үргэлжэ хүдэлхэ механизаторнуудтай, ажахын тоосоондо ороһон, бэеэ даанги тракторна бригаданууд тэндэ бии болтохо. Тэдэндэ газар, техникэ даалгажа үгөөд, бригада бүхэндэ жэлэй үйлэдбэриин түсэб, хэхэ гаргашыень болон ажалай түлөөһэ абаһан продукциинь зэргээр үгэхөөр тодорхойлхо.

Машина, тракторнуудай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхын, тракторна бригаданудай гэшүүн бүхэн халаан бүриин, жэлэй даабари дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэхэ болоно.

Тракторна хүдэлмэриин, горючи-тоһодолгын материалнуудай, заһабарилгын хэрэгсэлнүүдэй гаргаша бүридхэхэ хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхахын түлөө, хэгдэһэн хүдэлмэриие үдэр бүхэндэ бүридхэжэ, арбан үдэр бүри тоосожо байха, полевой журнал, лимитнэ карточка болон бусад документнүүдые бии болгожо, машинно-тракторна паркын хүдэлмэриие бүхы талаһаань саг соонь шэнжэлэн хараха арга олгохобди. Бүхы ажахынуудта машина хадагалха газар түхеэржэ, техническэ харууһалга хэхын тула мастер-наладчигуудай звенонуудые эмхидхэхэбди.

Полевой стануудые бариха, зохид болгохо, механизаторнуудай культурно-ажаһуудалай эрилтые хангаха, тэдэнэрэй ажалай түлөөһэ гуримшуулха хэмжээнүүдые абахабди.

2. Саашадаа таряалангаа үргэдхэхэ, ороохо таряа, ниитын адууһа малай тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохын тула **байгша ондо 10 мянган гектарһаа бага бэшэ шэнэ, залууг газар хахалха, мүн 200 мянган гектарһаа бага бэшэ намарай эртын паар хахалжа бэлдэхэбди.**

Гектар бүриһөө шадаал һаа ехэ продукци абахын тула газар таряалангай культурые али болохоор дээшэлүүлхэ, тэндэхи бүхы хүдэлмэриие тон зохид хаһа болзор соонь, эрхим шанартайгаар хэхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэбди. Хүдөө ажахын эрдэм наукын түйлалтануудые, ажалай түрүүшүүл—шэные үүсхэгшэдэй дүй дүршэлые оролдосотойгоор шудалха, үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэбди.

Наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула тэрэниие бэлдэхэ технологи эрид һайжаруулха, газартаа зүбөөр оруулдаг болохобди. Наг шэбхэ, минеральна болон бусад үтэгжүүлгэ хадагалха газарнуудые, складуудые бариха шухала болоо.

Уһалууриин газарые һайнаар ашагладаг болохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхабди. Газар уһалха бүхы һубаг ханааб, булуур -станцинуудые, уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүдые, уһалууриин бусадшье зэмсэг хэрэгсэлнүүдые хүдэлгэхөөр бэлэн болгохобди. Саһа тогтоожо, һайрам хаажа, жэжэхэн һубагуудые бэлдэжэ, тарялан, сабшалан, бэлшээриин газар нэмэжэ уһалха хэмжээнүүдые абахабди.

Байгша ондо республика дотор таряалангай гектар бүриһөө 10 центнер таряа, тэрэ тоодо 11 центнер шэниисэ, мүн га бүриһөө 140 центнер овощ, 150 центнер кукуруза, 20 центнер таримал ногоо, сабшалангай гектар бүриһөө 9 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ, гектарай 90 центнер хартаабха, город шадарай (Кабанскын, Улаан-Үдын, Загарайн, Прибайкалиин) **аймагуудта 100 центнер хартаабха ургуулхабди.**

Баргажанай аймагта гектар бүриһөө 9 центнер таряа, 100 центнер хартаабха, 150 центнер овощ, сабшалангай га бүриһөө 10 центнер ургаса абаха;

Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта гектарай—11 центнер таряа,—12 центнер шэниисэ,—180 центнер кукурузын ногоо хуряаха;

Хяагтын аймагта гектарай 8 центнер таряа, —9 центнер шэниисэ,—10 центнер үбһэ ногоо ургуулха;

Зэдын аймагта гектарай—10 центнер таряа,— 11 центнер шэниисэ,—190 центнер кукурузын ногоон набша абаха;

Яруунын аймагта гектарай—8 центнер таряа,—8 центнер үбһэ,—15 центнер таримал ногоо ургуулха.

Загарайн аймагта га бүриһөө—8 центнер таряа,—8,5 центнер шэниисэ,—125 центнер овощ,—11 центнер үбһэ хуряаха;

Захааминай аймагта гектарай—8 центнер таряа,—9 центнер шэниисэ,—17 центнер нэгэ жэлэй ургамалнуудые,—154 центнер овощ,— 8 центнер сабшалангай үбһэ абаха;

Кабанскын аймагта гектарай—12 центнер таряа,—13 центнер шэниисэ,—11 центнер сабшалангай үбһэ,—25 центнер таримал ногоо хуряаха;

Прибайкалиин аймагта гектарай—11 центнер таряа,—12 центнер шэниисэ,—11 центнер сабшалангай үбһэ,—24, 5 центнер таримал ногоо ургуулха;

Сэлэнгын аймагта гектарай—8,5 центнер таряа,—9 центнер шэниисэ,—133 центнер кукурузын ногоо,—8 центнер сабшалангай үбһэ абаха;

Түнхэнэй аймагта гектарай—10 центнер таряа,—12 центнер шэниисэ,—100 центнер хартаабха,—200 центнер кукурузын ногоо,— 11 центнер сабшалангай үбһэ,—22 центнер таримал ногоо хуряаха;

Улаан-Үдын аймагта гектарай—9 центнер таряа,—10 центнер шэниисэ,—150 центнер овощ,—14 центнер сабшалангай үбһэ абаха;

Хориин аймагта гектарай—8 центнер таряа, —25 центнер силосэй ургамал,—7 центнер сабшалангай үбһэ, тэрэ тоодо уһалагдадаг газарта —15 центнер үбһэ ургуулха.

3. Таряан ажалһаа абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, гаргашыень хороохын тула тоһо, түлишэ 3 процент, запчасть болон заһабарилгын бусад хэрэгсэлнүүдые 5 процентээр (үйлэдбэриин-фунансова түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо) алмахабди. Мүн Охин-Булагай совхозойхидой жэшээгээр заһабарилгын мастерской, тракторна бригадануудые ажахын тоосоондо оруулхын тула ехэ оролдолго гаргахабди.

4. Саг үргэлжын һургуулигүйгөөр мүнөөнэй хүдөө ажахын машина техникые зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэжэ шадагдахагүй байһанниие һайн ойлгонобди. Тиимэһээ техническэ эрдэм мэдэрэлые оролдосотойгоор шудалая, мэргэжэл шадабаряа ходо дээшэлүүлжэ байял гэжэ бүхы механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди. Энээнһээ урагша элдэб ондоо ажалда ороһон дүршэлтэй механизаторнуудые тракторна бригаданудтаа дахин ерэжэ хүдэлыт гэжэ уряалнабди.

5. Үндэр баян ургаса абахын тула нэн түрүүн хабарай тарилгада һайнаар бэлдэхэ, хаһа сагтань, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэй байһанниие гүйсэд ойлгожо, иимэ уялга бэедээ абанабди:

Бүхы трактор, газар элдүүрилгын, тарилгын машинануудые КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхэ үдэр болотор заһажа дүүргэхэ;

Бүхы үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын үндэр шанарта хүргэхэ, заримыень һэлгүүлжэ саг соонь дүүргэхэ;

Тарялан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ болон бусад нютагай үтэгжүүлгэ зөөхэ түсэб заабол дүүргэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ, гербицид болон бусад химиин зүйлнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ;

Ажахынуудай хабарай тарилгада хэр зэргэ бэлдэһэнниие хаража үзэхын тула мартын 15-һаа 25 болотор хаа хаанагүй шалгалта үнгэргэжэ, үрэһэ хүрэнгын, тарилгын машина техникэ бэлдэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха.

Бидэ, республикын механизаторнуудай зүблөөндэ хабаадагшад, газар таряалангай культурые дээшэлүүлхэ, сабшалан, таряалангһаа үндэр баян ургаса абахын түлөө хүршэ Шэтын областиин хүдөөгэй ажалшадые социалис мүрысөөндэ уринабди.

(Энэ уялга 1966 ондо январиин 18—19-дэ болоһон республикын механизаторнуудай зүблөөн дээрэ баталагдаа).

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй республикын зүблөөндэ хабаадагшадай абаһан 1966 оной социалис уялга тухай

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет механизаторнуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй республикын зүблөөндэ хабаадагшадай абаһан социалис уялга хаража үзөөд, 1966 ондо газар таряалангай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ элбэгээр худалдаха, үбһэ ногооной, тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряахын түлөө социалис мүрысөөнэй гурим баталаа.

Газар таряалангһаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ элбэгээр худалдаха, КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ абаһан шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, социалис уялга амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ гэжэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, үйлэдбэриин управлениинүүд, партийна эхин организацинууд уялгалагдаа.

1966 ондо ороохо таряанай, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудай, мүн нуга сабшалангһаа үндэр баян ургаса ургуулхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөе үргэнөөр харуулжа байха гэжэ республикын, аймагуудай газетэнүүдэй редакцинар, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радио дамжуулын, телевидениин комитедтэ дурадхагдаа.

1966 ОНДО ОРООҺО ТАРЯА, ХАРТААБХА, ОВОЩ, СААХАРАЙ СВЕКЛО АБАЛГА, ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГЫЕ ЕХЭДХЭХЭ, НИИТЫН МАЛДА ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ ТАЛААР РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ГУРИМ

I. Аймагууд болон үйлэдбэриин управлениинүүдтэ

Энэ жэлдэ хабарай тарилгые агротехническэ, саг болзор соонь дүүргээд, таряалангай болон сабшалангай ургасые һайнаар харууһа хэжэ, ороохо таряанай, хартаабха, овощ, саахарай свёкло, тэжээлэй ургамалай, үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа, гүрэнэй түсэбые ороохо таряа, хартаабха, саахарай свёкло тушаалгаар үлүүлэн дүүргээд, ниитын малда эгээл ехэ тэжээл бэлдэжэ абаһан, 1967 оной тарилгада хүдөө ажахын бүхы ургамалай үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хаагаад, шэнэ газар элдүүрилхэ түсэбөө дүүргэһэн байбалнь иимэ шагнал үгэхөөр тогтоохо гэбэл:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури** эзэлхэдэ—КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй **дамжуулгын Улаан туг, 1000 түхэриг мүнгэн шан барюулха.**

Хоёрдохи һуури —600 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—300 түхэриг мүнгэн шан.

II. Колхоз, совхозуудта

1. 1966 ондо бүхы ороохото ургамалнуудай эгээл ехэ ургаса абаһан, энээндэ ажалай бага гаргаша хээд, ороохо таряа тушаалгаар гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, эгээл ехэ таряа худалдаһан, 1967 ондо тарилга хэгдэхэ үрэһэ хүрэнгээе дүүрэн хаажа абаһан байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури** эзэлхэдэ—КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй **дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэриг мүнгэн шан барюулха.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

2. Байгша ондо хартаабха болон овощой эгээл ехэ ургаса абаһан, энээндэ ажалай бага гаргаша хээд, хартаабха, овощ гүрэндэ тушаалгаар түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, эгээл ехээр худалдаһан, 1967 ондо хартаабхын үрэһэ хүрэнгые дүүрэн хаажа абаһан байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури** эзэлхэдэ—КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй **дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэриг мүнгэн шан барюулха.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

3. Ажалай бага гаргашатайгаар, 1966 ондо саахарай свёклын эгээл ехэ ургаса түйлаһан, гүрэндэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, эгээл ехэ саахарай свёкло худалдаһан байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури** эзэлхэдэ—КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй **дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэриг мүнгэн шан барюулха.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

4. 1966 ондо тэжээлэй ургамалнуудай (кукуруза, наран сэсэг, саахарай свёкло, турнепс, куузик, силостэ сабшагдаха ороохото-бобово ургамал, үбһэ ногоо болон ондоошье нэгэ жэлэй гү, али олон жэлэй үбһэ) эгээл ехэ ургаса абаад, энээндэ бага гаргаша хэһэн байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури эзэлхэдэ—300 түхэриг мүнгэн шан.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

5. Сабшалан һайжаруулха талаар 1966 ондо хараалһан хүдэлмэрээ дүүргэжэ, бүхы талмай дээрэһээ үбһэ ногооной эгээл ехэ ургаса түйлаһан байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури эзэлхэдэ—300 түхэриг мүнгэн шан.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

6. Байгша ондо хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха шэнэ газар эгээл олон гектарта элдүүрилһэн, шугы бургааһа сэбэрлэжэ, намаг хатаажа абаһан байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури эзэлхэдэ—300 түхэриг мүнгэн шан.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

III. Тракторна бригадануудта

1966 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса абажа, даалгагдаһан бүхы талмай дээрэһээ гектар бүриин энээнһээ доошо бэшэ (16 центнер ороохо таряа, 300 центнер кукуруза, 120 центнер хартаабха, 100 центнер саахарай свёкло, 20 центнер нэгэ жэлэй үбһэн) ургаса хуряагдаһан, энээндэ бага гаргаша хэгдэһэн, тиигээд 1966 ондо трактор бүхэндэ халаан бүриинь даалгабари дүүргэгдэһэн байбалнь:

Республика дотороо **нэгэдэхи һуури эзэлхэдэ—300 түхэриг мүнгэн шан.**

Хоёрдохи һуури—200 түхэриг мүнгэн шан.

Гурбадахи һуури—100 түхэриг мүнгэн шан.

Нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи һуурида гараһан тракторна бригадануудта **«Таряан ажалай түрүү коллектив»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо.

IV. Звенонуудта, хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ

Республика дотороо түрүү һууридагаралсаһан звено болон хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ даалгагдаһан бүхы участок дээрэһээ 1966 ондо ороохо таряа, хартаабха, саахарай свёклын, тэжээлэй ургамалай болон үбһэ ногооной баян ургаса абаһан, гаргаша багаар хэһэн байбалнь:

Түрүү ябаһан 20 звенодо **тус бүридэнь—100 түхэриг мүнгэн шан барюулха.**

Мүрысөөндэ илаһан 100 түрүүшүүлдэ **тус тустань 30 түхэриг мүнгэн шан тогтоохо.**

* * *

Мүрысөөнэй дүнгөөр колхоз, совхоз болон аймагуудта үгтэһэн бүхы мүнгэн шангай 90 процентһээ бага бэшэнь, бригадада, звенонуудта үгтэһэн мүнгэн шангай 100 процентнь 1966 ондо социалис мүрысөөндэ шалгарһан колхознигууд, совхозой ажалшадта үгтэхэ гуримтай.

Республикын колхоз, совхозуудта наг шэбхэ поли, сабшалан дээрэ гаргалга, трактор заһабарилга тухай 1966 оной февралиин 10-най

МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Ажахынууд	Наг шэбхэ зөөлгэ: тарялан дээрэ	Наг шэбхэ зөөлгэ: сабшалан дээрэ	Трактор заһабарилга (1965 оной октябриин 1-һээ)
Баргажанай	10	22	47
Бэшүүрэй	8	18	57
Зэдын	32	15	60
Яруунын	1	15	51
Баунтын	—	—	—
Загарайн	28	47	60
Захааминай	26	34	49
Кабанскын	52	—	43
Прибайкалиин	32	24	—
Хяагтын	33	24	59
Мухар-Шэбэрэй	26	48	85
Сэлэнгын	16	16	53
Түнхэнэй	14	34	66
Ахын	—	—	—
Улаан-Үдын	19	36	68
Хориин	10	30	55

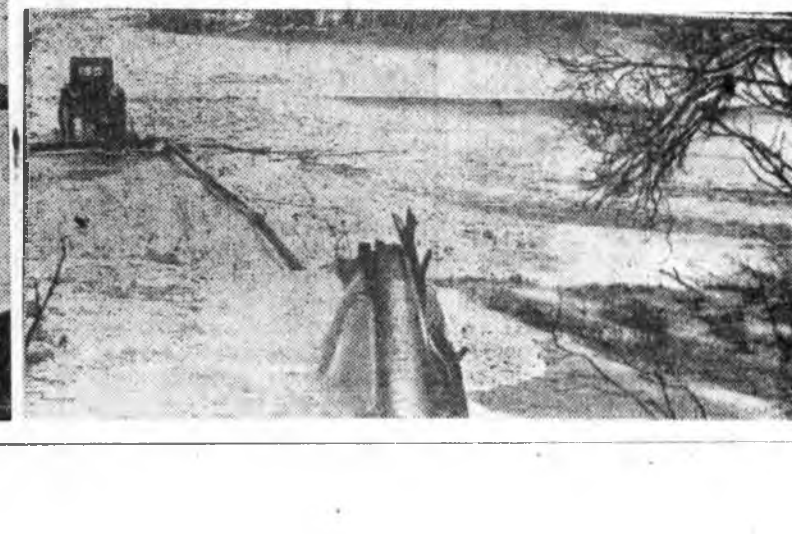

Хяагтын совхоздо сабшалан, тарялан уһалха тусхай звено эмхидхэгдэбэ. Энэ звено насосно станцинуудые хэрэглэхэ юм. Мүнөө үедэ трактористнууд Виктор Немчинов Григорий Ардагин хоёр насосно станцяар 50 гаран гектар сабшалан уһалаа. Һаянай кукуруза таригдахи газар уһалагдажа байнхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторист В. Немчинов, тэрэнэй даадаг агрегат хүдэлжэ байна.

А. ДЕРИГЛАЗОВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай СЕНТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

АЛМАХА, АРЬБАЛХА АСУУДАЛ— ПАРТИЙНА ХИНАЛТА ДОРО

ОВЕТ ЭКОНОМИКЫН үмэнэ табигдаhан шухала зорилгонууд хадаа промышленностиин нөөсэнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхын тулада, национальна олзо доходой ургалта хангахын тулада бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ гэhэн эрилтэ табина гэжэ КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум тодорхойлон заабарилна. Эдэнэй гол шухала зүйлнүүдэйнь нэгэн юуб гэхэдэ, нарин нягтаар алмалта хэхэ ябадал, хэмhээ хэтэрхэй үлүү юумэ хэлгые усадхалга, ашаг үрэгүй гаргашануудые хэхэгүй ябадал, ажалшадай зохёон байгуулхы түсэл али болохоор хүгжөөлгэ мүн болоно гэжэ саашань тайлбарилагдана.

Энэ заабарие хүтэлбэри болгон, Москва, Ленинградай промышленна предприятинууд металл болон материалнуудай гаргашалгые хямгадан алмаха, али бүхы хэрэгсэл болон түүхэй эдлэлнүүдые гамнажа, арьбалжа, тэрэ алмалтаараа машина, түхеэрэлгэ, оньhото зүйлнүүдые, барилгын конструкцинуудые нэмэн бүтээжэ гаргаха гэhэн социалис мүрысөө орон дотороо дэлгэрүүлээд байна. Москвагайхид болон ленинградайхидай эдэбхи үүсхэл хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Манай Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэрилэгшэдшье энэ мүрысөөндэ хам оролсонхой. Зүгөөр манай хэhэн хүдэлмэриин хэмжээн хадаа хэдэн тонно-километр ашаа зөөhөөрөө, хэды мянган хүниие шэрэhээрээ тодорхойлогдодог шуу. Бүхы ашаан, өөдэ уруугаа аяншалhан харгын хүн зон имагтал тепловоз ба паровозуудаар зөөгдэдэг гээшэ ааб даа. Тиимэhээ эдэниие ябуулхын тулада хэмгүй ехэ хэмжээнэй нүүрhэн, дизельнэ түлишэ гаргашалагдадаг. Инхэлээрээ түлишэ алмалга гээшэ локомотивуудай машинистнуудай эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Партийна организаци болбол депогой хүтэлбэритэй, мүн профсоюзай эмхитэй нэгэн хамта түлишэ хямгадаха талаар машинистнуудай дунда нилээд горитой эмхидхэлэй-техническэ хүдэлмэри эрхилдэг юм. Тиигээшьегүй-дэ аргагүй болоhон үетэй байгаа. 1965 оной түрүүшын кварталай дүн гаргахадамнай, тогтоогдоhон нормоhоо гадуур 1363 тонно дизельнэ түлишэ, 195 тонно шулуу нүүрhэ машинистнууднай галдажархиhан байгаа. Иимэ ушар хараад яажа байлтайб. Түлишэ гамнаха, арьбалха тухай асуудал үнгэрhэн 1965 ондо парткомой заседани дээрэ хоёр дахин зүбшэн хэлсэхэ баатай болообди. Түлишын үлүү ехээр галдагдадаг шалтагааниинь имагтал гаргашын нормын буруугаар зохёогдоhонhоо, энээн тушаа ёhоор анхарагдаагүй байhанhаа болоно гэжэ элирхэйлэгдэhэн бэлэй. Тиимэhээ машинист бүхэнэй мэргэжэл шадабариие, локомотивайнь түхэлые харада абажа, түлишэ, зайн гал гаргашалгын нормо тогтооhон, энээн дээрэ шанга хиналта табигдаа hэн.

Тэндэ хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые хүсэндэнь хүргэхэ зорилгоор энэ асуудал түсэблэлгын зүблөөн, машинистнуудай суглаанууд дээрэ табигдаа. Иигэжэ шанга эрилтэ табигдажа, харюусалга дээшэлүүлэгдэжэ захалаа. Нормоhоо үлүү ехээр түлишэ гаргашалhан машинистнуудай хэрэгые депогой начальник, тэрэнэй орлогшонор хаража үзэдэг, тиихэдэ партком, цехэй партбюронууд энэ хэрэгые хиналта доро абаhан жэшээтэй. Илангаяа ашаглалгын цехэй партийна организаци ехэ хүдэлмэри бэелүүлээ. Юундэб гэхэдэ, хамаг паровоз болон тепловозуудай жолоошод энэ цехэй мэдэлдэ байна ха юм.

Тус цехэй партбюро өөрынгөө заседани дээрэ түлишэ нормоhоо үлүүсэ гаргашалhан нүхэдэй тоо соо ходо шагнадаг байхаhаа гадна, түрүү дүй дүршэлэй hургуули эмхидхэhэн байна. Мэргэжэл шадабаритай, дүй дүршэлөөр баян машинистнуудые зорюута ажалhаань сүлөөлжэ, дүршэлгүй, ажалайнгаа тодхолые хүсэд шудалаагүй гү, али залуу жолоодогшодтой хэдэн үдэр суг ябуулдаг юм. Тэдэнэр нүхэдтөө бодотоор ойлгуулха, туhалха, арга дүршэлдөө hургаха аргатай болоно бшуу.

Главна механигай таhагтахи партийна эхин организаци энэ шухала хэрэгые мүн лэ харюусалгатайгаар эрхилнэ. Алмаха, арьбалха, элдэб эсын гаргашатай тэмсэхэ асуудал нёдондо октябрь hарада партийна хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ hэн. Тэрэ суглаанда абаhан тогтоолой мүнөө хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhые hая, январиин 26-да болоhон партийна хамтын суглаан дээрэ дахин хаража үзэбэ. Хинаха, шалгаха хүдэлмэриин хэрэгтэй байhаниинь тон аргагүй.

Шулуу нүүрhэ, дизельнэ түлишэ, элдэб янзын тоho шадамар бэрхээр арьбалдаг, гамтай наринаар гаргашалдаг мастернууд манай депогой харюусадаг түмэр зам дээрэ үдэрhөө үдэртэ олон болоно, социалис мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдэнэ. Локомотив жолоододог мэргэжэлтэд коммунистнууд нүхэр Петров, Сурмилов, Кузовцов, партийнабэшэ нүхэд Власов, Букалов, Перепелин, Гребнев болон бусад энэ талаар нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулна.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй заабариие бэелүүлэн, манай эрхилhэн эмхидхэлэй-техническэ хүдэлмэри бодотоороо ашаг үрөөр ехэ байба. Хэрбээ жэлэй эхин кварталда тиимэ ехэ хэмжээнэй түлишэ хэмhээ үлүү гаргашалhан байгаа hаа, харин 1965 оной ажахын жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр манай депогой локомотивна бригаданууд 1277 тонно шулуу нүүрhэ, 757 тонно дизельнэ түлишэ алмаба. Энэмнай түмэр замшадай түрүүшын ехэ амжалта болоно гэжэ сэхэ тэмдэглэлтэй.

Локомотивуудые забhаргүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа байхын тулада тэдэндэ капитальна заhабариин хоорондо али олон, элдэб янзын жэжэ, саг зуурын заhалга өөhэдынгөө депо дотор хэдэг гээшэбди. Тиимэ заhабари хэлгэндэ мүн нилээд горитой металл, запасной частьнууд, бусад шухагшье, үнэ сэн ехэтэй материалнууд гаргашалагдадагынь мэдээжэ хэрэг. Заhабарилгын цехүүдэй коллективүүд Москва болон Ленинградай предприятинуудай, тэрэшэлэн Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй кузнечнэ цехэй, хилээмэнэй нэгэдэхи заводой үүсхэлые эдэбхитэйгээр дэмжэбэ. Металл болон материалнуудые хямгадаха талаар цех бүхэн уялга абанхай. Жэшээнь, автостопой цехэйхид орёо оньhото приборнуудые заhабарилгые hайжаруулха талаар имагтал уралан нарижуулгын дурадхалнуудые олоор нэбтэрүүлhэнэй ашаар жэл соо 2000 түхэригэй алмалта хэхээр шиидэнхэй. Бага, саг зуурын заhабари хэдэг цехэй комплексно бригаданууд хуушан детальнуудые дахин хэрэглэhэнэй эсэстэ заhабариин единицэ бүридэ 7-hоо 10 түхэриг хүрэтэр мүнгэ алмаха гэhэн уялга абанхай. Иимэнүүд жэшээ олон.

Заhабарилгые үнэгүй болгохые оролдогдоно. Хэрбээ урдань арба хоноод лэ түр зуурын харууhалга локомотив байлгажа хэдэг hаа, мүнөө тэрэнэй болзорые табан хоногоор hунаагаабди. Энэ хэмжээн ехэ алмалта хэхэ байха. Гадна локомотивуудые ЛВРЗ-дэ капитальна заhабарида ябуулхадаа, тэдэниие задалха үедэнь манай этигэмжэтэд тэндэ байлсажа, hайн зандаа байhан детальнуудые шэлэн абадаг гуримтай. Хэнэйшье мэдэhээр, запасной частьнуудаар хүсэд дүүрэн хангагданагүй ха юмбибди. Энээгээр ехэл мүнгэн алмагдана.

Иигэжэ 1966 оной туршада, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ депогой бүхы коллектив эрхим сортын адаг 10 тонно металл, 35 мянган түхэригэй элдэб материал алмаха, түлишэ гаргадаха нормые хахад процентээр доошонь оруулха гэhэн социалис уялга абаад, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэхын хойноhоо эрид шууд тэмсэжэ байнхай.

Эдэ бүхы абаhан уялгаяа бодото хэрэгүүдээрнь бэелүүлхын тэмсэлдэ манай партийна эхин организацинууд бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө элсүүлхэ, эмхидхэхы ехэ үүргэ дүүргэхэ ушаргай. Хүдэлмэришэдэй хүдэлдэг газар бүхэндэ алмалта, арьбалалта, хямгадалга хэhэнэй ашаар ямар үрэ дүн гүйлаха байhан тушаа харуулан ойлгуулха агитаци (уряа лозунг, диаграмма, плаката, хадхуурта мүрнүүд) цех бүхэндэ, хүнүүдэй олоороо суглардаг газарнуудта элбэгээр харуулагдана. Хүдэлмэриин жэжэ hалбари, участок, бригада, узел бүхэндэ партийна бүлэгүүд (хамтадаа 26) байгуулагданхай. Эдэнэрнай ехэ хэрэг бүтээжэ байдаг. Зүгөөр бүлэгүүд бултадаа hайн хүдэлнэ гэжэ яажа болохоб. Главна механигай таhагай партийна эхин организациин мэдэлэй партийна бүлэгүүд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Үйлэдбэриин экономикодо хабаатай асуудалнуудые зүбшэжэ, алмалта, арьбалалтын хойноhоо ехэ тэмсэл эмхидхэжэ байдаг шуу. Тиигэн гэтэр бэлэдхэлэй цехүүдэй партийна эхин организациин бүлэгүүд, биратай юумэ бүтээнэгүй. Ушар иимэhээ тэрэ организациин партбюрогой ажал ябуулгые парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэ, тусхай хэмжээ абаха баатай болоо hэмди. Саашадаа алмалта, арьбалалга хэхэ, элдэб эсын гаргашые зайсуулха талаар урдань абтаhан партийна шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр гүйсэдхэгдэжэ байhые хинан шалгаха зорилгоор февраль hарада парткомой заседани зарлахаар мүнөө бэлэдхэл хэжэ байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй хараалhан хэмжээнүүд манай коллективэй ажал хэрэгтэ дэлисэ ехэтэй нүлөө үзүүлээ. Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, ажалай абьяас улам бадарна. Манай депо 1965 оной гурбадахи кварталай дүнгөөр Зүүн-Сибириин түмэр замай управлениин, Улаан-Үдын горгүйсэдком, партиин горкомой болон райгүйсэдкомой ба партиин райкомой дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэжэ, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэhэн зэргэтэй. Долоон жэлэй түсэб октябриин 8-да дүүргэгдэhэн, мүн дүрбэдэхи кварталай түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ, баhал республикын хүндэлэлэй самбарта депогоймнай нэрэ бэшэгдэбэ.

КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шударгы эдэбхитэйгээр жагсалсаhан манай хоёр мянган ажалшадтай энэ томо коллектив ажалай бэлэг бэлдэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ машинист-инструктор И. С. Ивановой хүтэлбэрилдэг тепловозуудай колонно түрүүлнэ. Тэрэ колонно съездын эхилхэ үдэр хүрэтэр 225 тонно түлишэ алмажа, мартын 29-дэ тэрэ алмагдаhан түлишөөрөө хүдэлхэ гэжэ бэеэ уялгалаа hэн. Уялгаяа эрхимээр дүүргэжэ байна. Колонным 75 машинистнуудай 73-ниинь ноябрь, декабрь hарануудта 228 тонно дизельнэ түлишэ алмаба. Машинистнууд нүхэд Апполенышев, Власов, Иванов, Школин, Прусканов, Пахомов болон бусад түлишэ зүбөөр гаргашалдаг ёhотойл мастернууд болонхой. Тус колонно хоёр hарын турша соо голодоhогүйгөөр хүдэлнэ.

Шэнэ түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэбые съездын нээгдэхэ үдэр дүүргэхэ, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 50 мянган түхэригөөр үлүүлхэ гэhэн уялгаяа локомотив жолоодогшод лаб дүүргэхээр эрмэлзэн тэмсэнэ. Тиихэтээ хамта шулуу нүүрhэ, дизельнэ түлишэ, зайн гал, үнэтэ металл, бусад материалнуудые болон мүнгэ зөөри алмаха, арьбалха талаар хараалhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхээр зориг жонхой.

И. ЛЕСОВОЙ,
Улаан-Үдын локомотивна депогой парткомой секретарь.

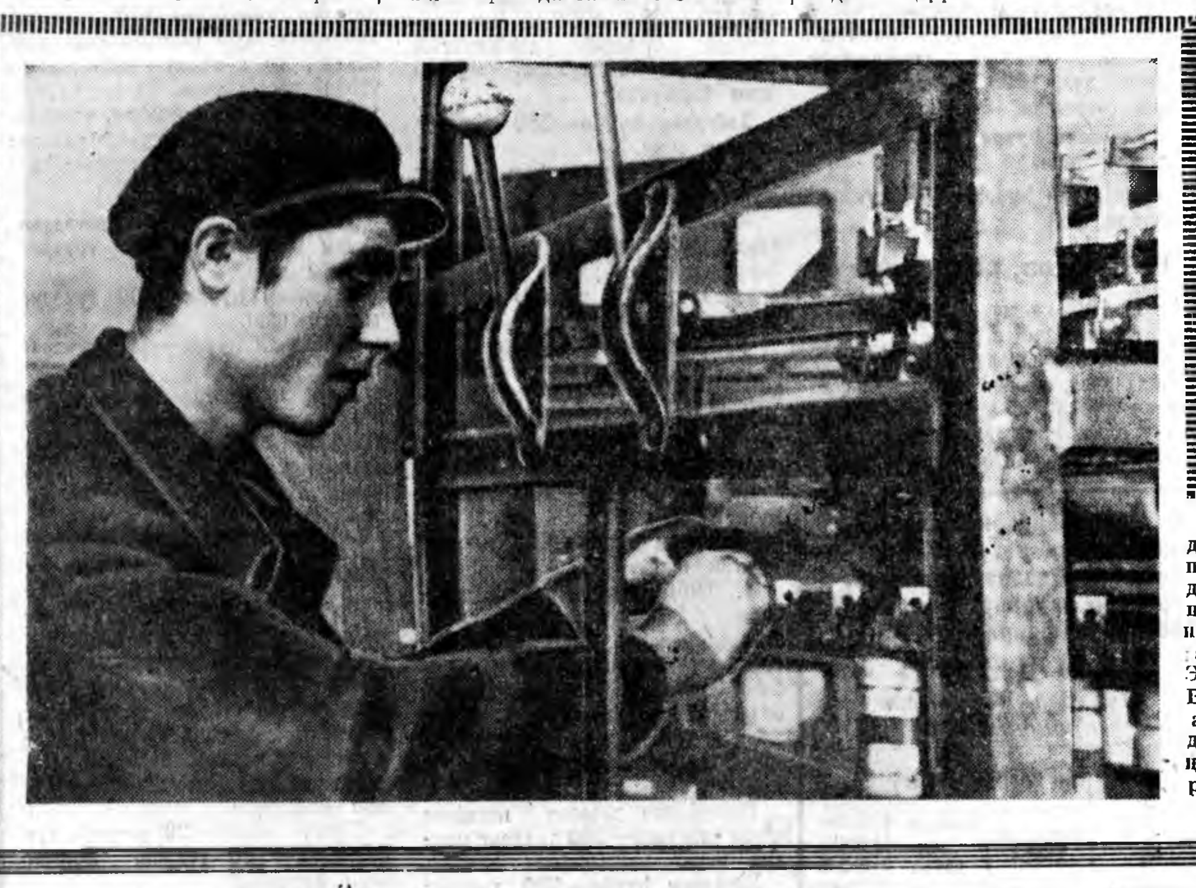

Мысовая станцидахи рельснүүдые залган гагнуурилдаг 32-дохи поездынхид КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ түсэбөө 105 процент хүрэтэр, ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн уялга абаад, үгэдөө хүрэхөөр ажаллана. Энэ поездын эрхим электрик Юрий Васильевич Переславцев габьяата ажалаараа ходол шалгаржа байдаг. Зураг дээрэ: нүхэр Переславцев электро-хабсаралгын хүдэлмэридэ.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Политическэ hуралсал

ДҮЙ ДҮРШЭЛЫНЬ ХАЛАН АБАМААР

Партийна гэгээрэлэй энэ жэлэй hуралсалай программа hонирхолтой болоhон. Хэды тиибэшье, кружок, семинар, hургуули бүхэнэй хэр аша үрэтэйгөөр, hонирхолтойгоор хүдэлдэгынь эгээн түрүүн пропагандистын оролдолго шадабариhаа болохо ха юм.

Пятницын үдэшэ бүхэндэ Суулгын совхозой гурбадахи отделениин конторо нилээд удаан ялардаг. Тээ долоон часhаа урдахана конторо тээшэ тетрадь, ном hугабшалhан хүнүүд эндэ тэндэhээ шамдууханаар гэшхэлэлдэдэг. Эндэхи парторганизациин дэргэдэ эмхидхэгдэhэн политическэ эхин hургуулиин hуралшадай хэшээлдээ яаража ерэн гэhээнь, пропагандист Вера Владимировнань бүри эртэ ерэнхэй байба. «Үнгэрhэн долоон хоногто хэр hайн байбат? Ажалай ямар шэнэ амжалтаар хэнииетнай амаршалалтайб?» гэhэн үгөөр пропагандист угтажа байдаг. Иимэ халуун үгын андалдаан, юрын хүхюу сэгтой хөөрэлдөөн хэшээлэй эхилхэhээ урда болодог.

Эгсэ долоон час. Хүн бүхэн өөhэд өөhэдынгөө hуури эзэлнэ. Заншалта ёhоороо Вера Владимировна улаадахи темэеэ шудалжа орохоhоо урид үнгэрhэн долоон хоног соо дэлхэй дээрэ, орон доторнай болоhон hонинуудhаа ямар шухаг юумэ дуулагша ааб гэжэ шагнагшад тон hонороор багшаяа адагланад. Үнгэрhэн долоон хоногой байдалай hонинииe Вера Владимировнагай тодо hонороор найруулан зураглажа, hанагдаагүй тобшолол, шэнэ бодол hуралсагшадтаа абаhаар түрүүлжэ шадаhанhаа мүнөө хэшээлэй урдахи таба-арба минутын хөөрэлдөөнгүйгөөр политhургуулиин ээлжээтэ хэшээл үнгэргэгдэхэеэ болинхой.

Вера Владимировна хэшээлэйнгээ урда тээ хэдэг хөөрэлдөөнhөө уламжалан, hуралсалайнгаа программада хадууруулан, ямар нэгэн зохид hабагша татажа, үнгэрhэн хэшээлдээ гараhан темэдээ шэлжэн ородог заншалтай. Энээниие баримталан, нэгэ жэшээ дурдая.

hүүлшын хэшээлнүүдэй нэгэндэ «обществын хүгжэлтэ тухай юу мэдэхэ хэрэгтэйб» гэhэн темэ үзэжэ эхилхэhээ урид мүнөөнэй уласхоорондын байдал тушаа богонёор тоттобо. hүүлэй үдэрнүүдтэ США-гай зүгhөө Вьетнамай Арадай Республикада добтолгоёо бүри үргэдхэжэ байhан тухай тодорхой баримтануудые дурдаба. Тиигээд саашань хүн түрэлтэнэй общество хайшан гэжэ анхан бүрилдөөб, тэрэнэй түүхэ, мүнөөнэй хүгжэлтын шэглэл, ерээдүйн гэрэлтэ hайхан коммунизмын илаха хүсэн тухай ойлгосотой зохидоор пропагандист хөөрэнэ. Совхозойнгоо байдал дээрэhээ тодорхой жэшээ дурдана, айл бүлэшье обществын бишыхан нэгэ хубинь болоно гэхэ зэргээр hонирхолтой хөөрэлдөөн болоно.

Энэ мэтээр Вера Владимировнагай хэhэн хэшээл бүхэн тон hонирхолтойгоор, гүнзэгы удхатайгаар үнгэргэгдэдэг. hуралсагшадай үзэhэн темэеэ бүри бүхөөр, тодорхойгоор ойлгожо абаха хэрэгтэнь хөөрэлдөө, асуудалда харюу, үгэ андалдаа шадамараар хэрэглэхэhээ гадуур дүршэлтэй пропагандист харуулан ойлгуулха зүйл үргэноор хэрэглэдэг. Жэшээлхэдэ, Владимир Ильич Ленинэй биографи заажа байхадаа, Вера Владимировна агуу ехэ багшын намтар зураглан харуулhан тусхай альбом өөрөө бүтээhэн, тэрэ альбомынь шагнагшад ехэ hонирхолтойгоор хараhан, үзэhэн байна. Партиин 1-дэхи съезд тухай хөөрэхэдөө, түрүүшын съездын үнгэрhэн бишыхан модон гэрэй зурагые Вера Владимировнагай КПСС-эй XXII съездын болоhон шэнэ ордонтой зэргэсүүлэн харуулхада, шагнагшадта ехэл hонирхолтой байгаа. Политhургуулиин программаар зохёогдоhон диафильмүүдые пропагандист алгадгүй хэрэглэдэг. Тобшоор хэлэхэдэ, Вера Владимировна Кальсина өөрынгөө хүтэлбэрилжэ, заажа байhан нэгэдэхи жэлэй hуралсалай политhургуулиин хэшээл бүхэндэ нарин нягтаар хандажа, коммунистнуудай политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэдэнь туhалха хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадаг, айхабтар ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэдэг байна.

Ниитынгээ хүндэтэ уялгада—партийна пропагандистын хүдэлмэридэ үнэн зүрхэнhөө хандадаг Подлопаткын дунда hургуулиин үнинэй багша Вера Владимировна Кальсина мүнөө Мухар-Шэбэрэйнгээ аймаг соо эрхим пропагандистнуудай нэгэн гэжэ тоологдоно. Тээсгэн КПСС-эй райкомой бюро дээрэ пропагандист нүхэр Кальсинагай хүтэлбэрилдэг политhургуулиин хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдожо hайшаагдаад, бүхы эхин партийна организацинуудта, политhургуули, кружогуудта халан абахыень дурадхагдаа hэн.

Ц. ДУГАРОВ.

ТЭЖЭЭЛЭЙ ЕДИНИЦЭ БҮХЭ[Н] hҮН БОЛОЖО ТЭХЭРИГ Л[…]

ЯНВАРИИН ТҮСЭБ—НЭГЭ ХАХАД ДАХИНААР

Ханда Жалсановна Шобоевае манай Ахада мэдэхэгүй хүн үсөөн. Ажал хэрэгээрээ суурхаhаар үнинэй хүн. Мүнөө тэрэ Жаханаа hууринда ажаллана. Олон жэл соо hаалишанаар хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Харууhалжа байhан тугал, бурууну-дынь, үнеэдынь тобир тарганууд. Малдаа үбhэ тэжээлыень hайнаар буйлуулжа үгэхэhөө гадна, бүлеэн үhаар ходо үhалжа байдаг. Нүхэр Шобоева январь hарынгаа түсэбтэ даабари 150 процент бэелүүлээ.

— Кварталайнгаа түсэбые КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэб,—гэжэ түрүү hаалишан хөөрэнэ.

В. ГАЛСАНОВ.

Анна Назаровна Чебатарева Суулгын совхозой суута hаалишан гэгдэhээр үнинэй. Мүнөө жэл түсэбөө 600 литрээр үлүүлэн дүүргэhэн. Совхозой түрүү hаалишан 11 үнсэдhээ суудхын 90 килограмм hү hаана.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Ехэ hүнэй түлөө тэмсэл

ХОЁР МЯНГАТАНАЙ НЭГЭН

Алибаа юумэн саг сагтаа гэжэ хэлсэгдэдэг. Арбаад жэлэй саана иимэ юумэ харабал гайхамааршье hэн. Үнеэдэй доро ябган hандали дээрэ соморхоноор hуушоод, хоёр залуухан хүбүүд, үрдилдэжэ байжа, хүүесэ hаажа байнад. «Сагай эрхээр hаалишан болохо гэжэ шиидэhэн хоёр хаям даа» гэжэ hанаад, хажуудань ошожо, хэр ехээр hү hаажа байhан, хэзээнэй hаалишан болоhон тухайнь hонирхобоб.

— Үгы, бидэтнай мүнөөдөө hаалишан бэшэ, эжынгээ үнеэдые hаажа байнабди,—гэжэ хүбүүдэй нэгэн харюусаба.

— А эжытнай яагаа юм?

— Эжымнай яагаашьегүй даа, туhалалсанабди. Тээ тэрэ саанаhаатнай ерэжэ ябана.

Халаад үмдэhэн, хүнэг баринхай эхэнэр байрын хойто үзүүрhээ ерэжэ ябаба.

— Цыден-Дамбамни Сами сагаанаа hаажархиба аалши? Цырен-Доржимнишье Хүрин халзанаа hаажархёо байнаш. Бэрхэт, хүбүүдни... Зай, ошогты даа, киноhоо хожомдохот, Эреэгшэнээ би өөрөө hаажархихаб.

Хоёр хүбүүдшье хүхюутэйнүүд: «Зай, эжы, бидэнэр ябаабди»,—гэлдээд, үнеэдэй байраhаа бурд гэлдэшэбэд. Эжынь хүбүүдэйнгээ хойноhоо омогтой, хүхюутэйгээр хараад, толгойгоо hэжэрhээр үлэнэ.

7—10 класста hуража байhан хүбүүдтэй гэжэ hанахаар шье бэшэ, залуухан аар харагдаhан нарин сагаахан шарайтай, саб гэмэ энэ эхэнэрнай Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой эрхим hаалишан Дулмажап Балданова гээшэ.

— Амаралтынгаа болохоо ерэхэдэнь, хүбүүдээ зарагшал хүм. Нэгэ залуу hаалишамнай кукурузын силос зөөлсэжэ байтараа, хүлөө гэмэлтээжэ, үнеэдынь hаалсаха хэрэгтэй болоод, мүнөөдэр бүришье орой болотор барижархибаб,—гэжэ Дулмажап Самбуевна хэлэнэ.

Эхэ, эсэгэтээ мал дээрэ hэтэ ябалсажа байхадаа, хоёр хүбүүд малшанай хэдэг ямарханшье ажалда hаатахаяа болиhон, дүйтэй бэрхэнүүд. Үбhэ тэжээл зөөхэ, мал эдеэлүүлхэ, адуулха, үнеэ hааха хэрэгээ гарахада, хэнhээшье дутахагүй. Зунайнгаа амаралтын үедэ үнеэдыень hаалсажа, эжыдээ ехээр туhалдаг.

— hураад ябахада ямаршье ажал үлүү ошодоггүй. Шүрбэhэ, хүшэ ядаха бэшэ, хэдышье хатуу хүхэтэй үнеэ hаалгахадашни мэтэр шобторжорхиhон байха,—гэжэ эжынь хэлэнэ.

Дулмажап Балданова hаалишан болоhоор 13-дахи жэлээ ябажа байна. Түрүүшын жэлнүүдтэ үнеэн бүриhөө арайхан гэжэл жэлдээ мянгаад килограмм hү hаадаг байhан. Колхоз соошье тэрээнhээ ехэ hү hааhан hаалишад байдаггүй бэлэй. Байн байтараа Дулмажап Самбуевна мянганhаа холо дабуулдаг боложо, нэгэтэ республикын түрүү малшадай суглаанда хабаадахаяа Улаан-Үдэ ошобо. Эндэ нютаг нютагуудай эрхим, түрүү hаалишадтай танилсажа хөөрэлдэхэдэнь, хүн лэ hаа 1500—2000 килограмм hү үнеэн бүриhөө hааhан байжа, өөрынгөө ажалаар hөөлшье урмаа таhаранги бусаа ха.

— Ана-манархуу, дутэрхышэгшье болобол яана гэнэш, мянгаад литр гэхэдэмни, Сэлэнгэ талын гү, али городто дүтын аймагуудай hаалишад урдаhаашни хоёр—гурбан мянгые дурдажа байха юумэл. Эшхэбтэршье гээшэнь. Хэды-еды улайгаад, дахин хэды hаагаабта гэжэ hурахаяашье, балай тэрээн тухай хөөрэлдэхэеэшье болёо hэм,—гэжэ hаалишан энеэнэ.

Үшөөгэйн үнеэдые Юрөө, Ивалгын үнеэдтэй жэшэхээр бэшэ юм ааб даа, тиигэбэшье Дулмажап Самбуевна тэрэ 1960 ондо республикын түрүү малшадай суглаанда ошожо ерэhэнhээ хойшо «би hаа, би» гэжэ «шүдөө зуужа» ороо hэн. Шадажа эдеэлүүлээд, hаагаад байгаа hаа, нютагайшье үүлтэрэй үнеэнhээ жэлдэ 1700—2000 литр hү hаажа болохо гэжэ шиидэhэн байгаа. Тиигээд фермынгээ hаалишадай дунда мүрысөө үүсхэжэ, ехэ hүнэй түлөө тэмсэл дэлгэрүүлжэ захалаа. Жэлhээ жэлдэ өөрыньшье, нүхэд hаалишадайньшье hү hаали дээшэлжэ, урзанда фермээрээ колхоз соогоо эрхимлээ. Өөрөө 20 үнеэнhээ 39895 килограмм hү hаажа, үнеэн бүридэ 2000 килограммhаа заал дутаажархёо hэн. 1965 оншье гаража, одоол 2 мянганай дабаа заатагүй дабахаб гэжэ лоро шэбшээд, жэлэй эхинhээ хойшо hаалишан шангаар ажаллажа ороо hэн. Тиигээд долоон жэлэй hүүлшын жэлэй дүүрээд байхада 20 үнеэдhээ 40.904 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриин 2045 килограмм hү hааhан, 20 тугал тэнжээhэн байба. Тиигэжэ Дулмажап Балданова колхоз соогоо анха түрүүлэн хоёр мянганай дабаа гаталжа, эрхим жэшээ харуулба, hанаhан зориhондоо хүрэбэ. Урилдаанда ори гансаараа тобойгоод гаража ерээ бэшэ, хойноhоонь мүн «хормой шүүрэлсэhэн» хүнүүд бии. Суггаа хүдэлдэг Сындыма Батуевань үнеэн бүриhөө 1844 килограмм hү hаажа, мүнөө жэл мүн лэ хоёр мянганай дабаа гаталха зорилготой. Нэрлээдшье яахаб, бэшэ hаалишад жииртэйл 1300—1600 килограммгай. Тиигэбэшье Дулмажап Балданова шэнгээр ажалладаг байгаа hаа, фермэ бүхыдөө hурагүй ехэ hү hааха hэн.

Яахадаа иимэ илгаатайб? Арба гаран жэлдэ ажаллажа байhан хадаа, Дулмажап Балданова шэлэ шэлэhээр hайн, hүтэй үнеэдтэй болошоо гэжэ hанагдажашье болохо. Али магад тиимэ гээшэ гү? Үгы даа. Урдань иимэ зугаа гарадаг байhан туладань эндэхид шэнэ тугаллаха гунжадай фермэдэ ерэхэдэ, жээрэб барьяад, тудаhан тудаhаараа абадаг болоhоор мартуулаа. Тиимэhээ үнеэдшье илгаагүй, үбhэ тэжээлшье адлил шанартай, адлил хүртэмжэтэй. Гансал хүн хүнэй оролдосоhоо, ажалhаань болошоно.

Тиигэбэшье адли гунжадые абаhан аад, хоёр-гурбан жэлэй үнгэрэмсөөр ажаглахада, Дулмажап Самбуевнагай үнеэд үлэмжэ hүтэй болоhон байдаг. Яагаад бэ? Дүршэлтэй, оролдосотой hаалишан залуу малые зүбөөр түлжүүлжэ,
hү ехэтэй үнеэн болгожо ша…
ха юм. Хээлитэй гунжа 'аба…
раа, ходол хажуугаарнь тойро…
жо, бэедээ дадхаажа, бага ба…
наар дэлэнгынь нидхэржэ, …
тайнь hайса танилсажа заха…
Тиигээд заатагүй hахижа ту…
луулаад, түрүүшээр hайхан …
кукурузын шамэтэ силос, та…
тарянай зүйл шадал соонь эд…
жэ, үдэртөө арбаад дахин h…
байдаг. Тиигээд, дадхаан үсөө…
үсөөрүүлhээр, үдэртэ 3—4 …
hаадаг болоно. Илангаяа за…
үнеэнэй дэлэн нидхэржэ, бү…
үhаар угаажа, аршажа, үн…
түрхижэ, зөөлэрүүлжэ байха…
рэгтэ хамаг hаналаа таб…
Иигэжэ hайн гарта байhан …
жан зүбөөр, hайнаар харууhа…
дажа, саг сагтаа hаагдаад, …
лүүлэгдээд, үhалагдаад байх…
бэеэ хүсэтэрөө, hүеэ нэмээ н…
hээр ошодог. Зундаа нэгэ hа…
зарим үнеэд хүнэгөөр дүүрэ…
гаргадаг байна. Дулмажап …
буевнагай үнеэд ехэшье, ү…
шье hүтэй. Зундаа hүнэйнь т…
лиг 4, үбэлдөө 5 шахуу про…
болодог.

Доржи Банзаровай нэрэм…
колхоздо hаалишадай ажал …
наар эмхидхэгдээ, hү ехээр h…
хамаг бухы арга боломжо…
бии болгогдонхой гэхын арга…
hаалиин фермэнүүдтэ ехэнхи а…
гараар хэгдэнэ. Хүнүүд дута…
Халаанай hаалишангүйгөөр, х…
бүхэн 20 үнеэ hаажа байхы…
хажуугаар зун, намартаа тэ…
бэлэдхэлдэ ябалсана. Үбэлдөө …
лаа эдеэлүүлхэ, шэбхэ шабааh…
сэбэрлэхэ, газаашань адхаха, …
лос малтажа гаргаха, 7 к…
метрэй газарhаа тэрэнээ а…
хүдэлмэри—хуу hаалишадай. …
тэжээлшье үнеэдэй дуран …
эдюулжэрхихэ гэхэдэ, хүртэмж…
бага. hайн арга боломжону…
байгша юм hаа, Дулмажап …
данова нютагай үүлтэрэй үнеэ…
жэлдэ 2500—3000 килограмм …
hү hаахань холо бэшэ. hаа…
фермэнүүдэй ажал хүдэлмэ…
оньhожорүүлхаhаа захалаад, …
тэжээл, илангаяа янза бү…
шамэтэ тэжээл ехээр бэлэдх…
болохо тухайда колхозой пра…
ни hайса бодомжолхо ёhотой. Т…
гүй hаа, баhал нёдондонойхи ш…
ги, бэшэ хамаг юумэнүүдээр …
сэб уялгануудаа дүүргээд, г…
hүөөр хойшо гаралган боложо …
гад.

Аймсоведэй депутат Дулма…
Балданова мүнөө жэл түрэл …
мунис партиингаа XXIII съез…
хүндэлэлдэ ехэхэн уялгану…
абаад. Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ …
жалтые үшөөл холо үлүүлхэ, …
балха зорилготой оролдожо, …
хитэйгээр ажаллажа байна. М…
жэлшье hү hааляа билтару…
байhандань этигэхээр.

Хоёр мянганайнгаа дабаа …
баад, саанаа үшөө ямар зор…
нуудые табижа, хэдынэй үн…
зорижо ябаhыень мэдэхын …
гүй. Ойрын жэлнүүдэйнь зор…
нууд тухай hонирхоходо, …
дээрээ харагдана ааб даа, …
ама гаражархихада балайшье …
тай байдаггүй»,—гэжэ дару…
наар харюусана.

«Саг дээрээл» болохо боло…
даа...

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай тусхай корр.

ЭДЭ hААЛИШАД АМЖАЛТАТАЙ

Саянай совхоздо январь hарада hаалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. Эндэ совхозой түбэй фермын hаалишад hайн амжалтатай. Эдэнэр үнгэрhэн январь hарада үнеэн бүриhөө 136 литр hү hаажа, совхоз дотороо түрүү hуурида гараба. Совхозой дирекци, партком мүрысөөндэ түрүүлhэн тус фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулба. Хоёрдохи hуурида Загатын hү hаалиин фермэ таранхай. Эдэнэр дунда зэргээр үнеэн бүриhөө 110 литр hү hааhан байна. Тус фермын hаалишад А. Баранова, Д. Будашкаева, М. Молохое… Б. Данжеева гэ… үнеэн бүриhөө 15… 210 литр hү hаагаа.

Г. ЦЫРЕНОВ,
совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.
Түнхэнэй аймаг.

МҮНХЭ НЭРЭ, БААТАР СОЛО

Муса Джалилиин түрэһөөр 60 жэлэй ой февралиин 15-да гүйсэбэ

Муса ДЖАЛИЛЬ. Гушаад жэлэй фото-зураг. АПН-эй фото.

МУСА ДЖАЛИЛЬ—ПОЭТ,

Уран зохёолшод—дайшалхы сэрэгшэд...

Николай Островский үшөө үхибүүн ябахадаа Совет засагай түлөө тэмсэлшэдэй зэргэдэ жагсажа, арад зоной нангин хэрэгтэ залуу наһанайнгаа эршые, дүлэтэ зүрхэнэйнгөө сохисые дууһан үгөө. Һанана гүт «Булад яажа хатуужааб» гэһэн ном сооxи эдэ үгэнүүдые: «...Новгород-Волынский городой оршондо үдэртөө арбан долоо дахин добтолгодо ородогоо», автор өөр тухайгаа бэшэһэн байха...

Аркадий Гайдар арбан зургаатайдаа полкын командир ябаа. Эсэргэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хэсүү үедэ буу гартаа барижа, дайшалхы пост дээрээ үхэлөө баатарай зоригоор угтаа...

Агууехэ Октябриин дүлэтэ шуурган соогуур хатуужаһан булад сагай хүнүүд: сэрэгшэд, дуушад... тэдэнэр тоолошогүй олон. Муса Джалиль—тэдэнэй нэгэн. Мүнөөдэр бүхы совет хүнүүд татар поэдэй түрэһэнһөө хойшо жаран жэлэй гүйсэһэниие тэмдэглэнэ.

Алдарта Муса Джалиль...

Дайсад Муса Джалилиие шулуун түрмын хүндыдэ хаажа шадабашье, тэрэнэй сүлөөтэ дүүе гэнжэдэ уяжа, буудан алажа шадаагүй!

Большевигүүдэй хүтэлбэри доро Россин ажалшадай хаанта түрэ засагые хамха сохижо, үе галабай дарлалтые үгы хэһэн түүхэтэ үдэр Муса Джалиль һаяхан арбан нэгэтэй боложо ябаа. Гэбэшье тэрэ хүбүүхэн ангиин тэмсэлэй али таладань гарахаяа, хэнтэй ябахаяа ойлгожо ядаагүй.

Хүбүүнэй ажаһууһан Оренбүрг городто шэнэ засаг тогтобо. Митингнүүд... буутай хүнүүд, малгайнуудтань улаан одонууд яларна... 1919 он хүрэжэ ерэбэ. Город соо абяа шэмээгүй. Үе-үе болоод лэ городһоо холо бэшэ гансал үхэр буунуудай нэерээн сонхын шэлые ханхинуулна. Сагаан атаман Дутовай бандидууд Оренбургые бүһэлэн абаба. 13-тай Муса Ленинскэ комсомолой гэшүүн болобо.

Тэрэ хэсүү шанга үедэ Оренбург городто Туркменскэ фронтын политуправлениин «Кызыл юлдуз» гэжэ газетэ татар хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг байгаа. «Кызыл юлдуз»—«Улаан туг» газетэдэ Муса Джалилиин түрүүшын шүлэг толилогдоһон юм. «Жаргал» гэжэ шүлэг соогоо автор улаан сэрэгшэдые дайсадтай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэхыень уряалһан байгаа. Иигэжэ Муса Джалиль түрүүшынхээ уран зохёолшын замда, халуун тэмсэлэй замда ороо бэлэй.

Арбан дүрбэтэйдөө залуухан поэт комсомолой хүдөөгэй организациин секретаряар һунгагдаба. Тэрээнһээ хойшо Муса Джалиль бүхы наһаяа залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ зорюулһан юм. ВЛКСМ-эй ЦК-да хүдэлмэрилөө, үхибүүдэй журналнуудые эмхидхэжэ, тэдэнэйнгээ редактораар ажаллаа. «Намайе комсомол поэт болгоо һэн...» гэжэ Муса Джалиль хэлэгшэ һэн.

Хаанашье, ямаршье тушаалда ябахадаа залуу уран зохёолшо творческо хүдэлмэри тухайгаа огто мартаагүй, богонихон саг соо поэт «Джиган», «Джим», «Бэшэг зөөгшэ» гэжэ поэмэнүүдые бэшээ. Мүн драматическа поэмэ-оперонуудые сценэ дээрэ табюулаа («Ильдар» ба «Алтынчен»). Энэ үедэ поэт олон шүлэгүүдые, статьянуудые бэшэһэн. Муса Джалиль гайхамшаг тулгууритай, зоримгой хүн ябаа. Үдэр, һүнигүй гэхээр хүдэлжэ ябаад Казанска рабфак, гүрэнэй Московско университет дүүргэһэнэйнгээ удаа Улаан профессурын институтда орохоёо бэлдэжэ байгаа.

МУСА ДЖАЛИЛЬ—СЭРЭГШЭ

...Волховско фронт. Июль һара. Наран хайрагүйгөөр шарана. Хүлһэндөө нэбтэршэһэн гимнастеркотой хүн түрүүшын окоп соогуур сэрэгшэһээ сэрэгшэдэ мүлхин хөөрэлдэнэ, блокнодтоо тэмдэглэл хэнэ. Фашистнуудай добтолжо эхилхэдэ сэрэгшэдтэй хамта буу гартаа абажа буудалсана, гранат шэдэнэ. Байлдаанай аалин болоходо тэрэ хүмнай сутлууһан тэмдэглэлнүүдээ бүридхэжэ, статьянуудые бэшээд, армиин «Отвага» газетын редакци бэдэрэн ошоно. Үглөөдэрынь һая барлагдаһан газетэдэ Н-скэ частиин сэрэгшэдэй баатаршалга тухай статья толилогдобо. Доронь авторай нэрэ: «Муса Джалиль».

Муса Джалиль газетэдэ хүдэлжэ байтараа һураг суугүйгөөр үгы болошоо һэн. 1945 оной майн эхеэр шатажа байһан Берлинэй Моабит түрмын хажуугаар гаража ябатараа, совет сэрэгшэ газарта хэбтэһэн саарһаханиие обёороод харан гэхэдэнь, «Энээниие мэдэжэ татар поэт Муса Джалиль бэшэнэ. Олоһон хүниие Москвада, Казаньда уран зохёолшодой союзда эльгээхые гүйнам. Фадеевтэ, Гладковто, Корнейчугта... амар мэндые хүргэнэм. Моабит түрмэдэ һуунам, һаяар саазалуулхаб...» гэжэ бэшээтэй байгаа. 1946 ондо фашис пленһээ сэрэгшэ Нигмат Терегулов бусаба. Нигмат Терегулов Муса Джалилиин дайсанай гарта плендэ байхадаа гаргаһан баатаршалга тухай хөөрөөд, нүхэдтэнь тэрэнэй үхэхынгөө урда бэшэһэн нэгэдэхи «Моабитын дэбтэрые» үгэһэн юм. Иигэжэ баатар поэдэй хүсэтэ дуун үхэлэй үүдые нэрбэн, Эхэ орондоо хүрэжэ ерээ һэн.

Хүндөөр шархатаһан поэт дайсанай гарта орожо, түрмын муухайе, доромжолгые һайтар үзэбэшье, хүн түхэлөө алдаагүй гэхэһээ байтагай дайсадай уурхай соо хатуу тэмсэл эмхидхэһэниинь элирһэн байгаа. Түрмын оёортэ хэбтэбэшье, Муса Джалиль хэды хүниие үхэлһөө абаржа шадааб! Хэды хүниие хүл дээрэнь табижа, зүрхэндэнь этигэл найдалай, тэмсэлэй зориг бадаруулааб!

1947 ондо Бельгиин эрхэтэн Андре Тиммерманс гэгшэ Брюссель городтохи советскэ консульстводо «Моабитын дэбтэрэй» хоёрдохи хубиие асаржа үгэбэ. Андре Тиммерманс Джалильтай түрмэдэ танилсаһан юм. Андре Тиммерманс Терегуловай хөөрөө үргэлжэлүүлжэ, «Моабитын дэбтэрнүүд» соо ороһон шүлэгүүдэй яажа бэшэгдэһэниие тодоруулан элирүүлгэдэ ехэ туһа хүргөө һэн. Хоёр дэбтэр соо хамтадаа 94 шүлэг оруулагданхай, тэдэнэй 64-ниинь фашистнуудай «сүүдэй» шиидхэбэриин һүүлээр бэшэгдэнхэй! «Сүүдэй» шиидхэбэриин нэгэн байһан мэдээжэ: үхэл!

Агууехэ Коммунис партиин гэшүүн, сүлөөтэ арад зоной хүбүүн үхэлэйшье урда байхадаа һүгэдэн, ухаа мэдээгээ алдаагүй, толгойгоо дээшэнь үргэжэ, хүсэтэй эршэтэй дуугаа дуулаһаар алтан дэлхэйтэеэ хахасаа бшуу!

«Моабитын дэбтэрнүүдэй» шүлэг бүхэн—дайсан уруу шэглэһэн һомон, дайсадай дунда тэһэрһэн бомбо гээшэл. Эдэ шүлэгүүд хүнүүдые тэмсэлдэ зоригжуулна, тэмсэлдэ урина. Тэдэнэй эршэтэ хүсэн мүнөөшье һуладаагүй, маанадые һэргэг байгты гэжэ уряална. Юлиус Фучигай уряалтай ягаашье адлирхуу гээшэб!

«Моабитын дэбтэрнүүд» сооһоо Муса Джалиль өөрөө мүн бэеэрээ бодон ерэнэ.

«Бултанаймнай түлөө ами наһаяа үгөө» гэжэ Муса Джалиль поэт, Муса Джалиль сэрэгшэ тухай француз уран зохёолшо, коммунист Луи Арагон тон зүбөөр хэлээ һэн.

Муса Джалиль мүнөөдэр жара наһаяа гүйсэжэ, хэтэдээ мүнхэ зохёолнуудаараа коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ алхална.

К. ИЛЬИН.

Муса ДЖАЛИЛЬ

ЭХЭДЭЭ

Һаналаа зобошонхойб, хүгшэн эжымни,
Һалар шамтаяа уулзаха гээшэ гүб?
Хайрата шамайгаа халташье харахаяа
Хамаг зоболонгынь эдлэхээр бэлэнби.
Мойһоной хангалаар амилна һэбшээн,
Мэлмэрнэ жэмэсүүд модоной мүшэртэ.
Зүрхэмни ходо шархираад лэ һаланагүй—
Зүүлжээ гэр тээшээ хэзээ зорихоб?
Хүхөөрөө тэжээжэ, тэнжээгээд хүбүүгээ
Хүлеэдэг һэнш тэрээнһээш ашаяа харюулхыень.
Арбан гурбатай арайхан боломсоорнь
Айдар хэрэгүүдтэ юрөөгөө һэнш ошохыень.
Намайгаа хүсөөрөө дэмы тэжээгээгүйш-
Эрэлхэг зоригтой, залуу, сэбэрби.
Эжы, хүбүүндээ угаа дуратай һэнш.
Эжы, хүбүүндээ гараа һарбайгыш!
Намайгаа һүөөрөө дэмы тэжээгээгүйш —
Наашаа харыш, бүхыгөөгүйб замдаа.
Үгэһэн хүсэнэйш дууһан залираагүйдэ
Үнэнэй түлөө эрэлхэгээр тэмсэхэлби.
Үдэшөө бэлэйш нюдэдөө аршахадан:
– Үгы бологшобши һурагүйгөөр хүбүүмни.
Хүгшэн эжышни яахабиб тиигэбэл,
Хөөрхы шиниингээ бусаагүй бол гэртээ.
Орхижо ошохошни дүтынхид, түрэлхидөө,
Олон нүхэдөөрөө орохошни дайнда.
Бүмбэрсэг дэлхэйһээ шамдуу түргөөр
Бузар фашистнуудые аршажа хаяыш!
Хахасалай нёлбоһон гарыемни хайраа,
Хасарыем таалан тиигэжэ юрөөхэдэш:
«Амгалан ябыш даа, хүбүүмни, аяндаа,
Амиды бүтэн лэ бусажа ерыш даа!
Эжы, хүбүүншни, бусахаб эртэ үүрээр
Энхэрэн шамдаа ашыешни харуулхаб.
Эжы, бишни байлдаанһаа тэхэрсэд,
Эхэ оронойнгоо һалбаралта харахаб.
Альбан һалхин нам тухай мэдээ
Асаржа байг лэ хайрата эхэдэмни.
— Арсалан шэнгеэр тэмсэнэ хүбүүншни,—гээд,
Аргаахан шэбшэн лэ хоймортоо һуухадань

* * *

Жэлнүүд, жэлнүүд....
Жэргэнэлдэн үнгэрдэг жэлнүүд.
Айлшалжа ерэхэдэ зөөлэхэн гараараа
Аргааханаар намайе эльбэдэг һэнш,
Баран толгойел сайлгана гэжэ
Бамбагар саһатай ерэдэг һэнш.
Уулзаһанаа баталан,
Уршалаа үлөөһөөр
Духыем, зүргэхэндэл,
Дууһыень эрээлээт.
Үнгэрһэн наһанайнгаа
Үүрые тооло гэжэ
Үлээгээ бэшэ гүш сараа тэмдэгүүдээ.
Гомдоногүйб даа, жэлнүүд.
Голхорногүйб даа тандаа.
Тэрэ залуугайнгаа охин галые
Тэмсэлдэ хашуулсаһан үдэрнүүдтэ үгөөб.
Ажалшье хээб,
Ажаллажа жаргалаа олооб.
Хүсэһэн юумэеэ эрхэ бэшэ
Хүсэлдүүлдэг тиихэдэ болооб.
Араднай эршэтэй зоригтойгоор хүдэлэн,
Ашата социализмаа бодхоонол!
Ордонойнь һуурида хирпиисэхэн боложо,
Орохол наһамни гээд этигэнэб!

Ородһоо А. БАДАЕВ оршуулба.

„БАЙҺАН ЗАНДАА ҮХЭХЭБ“

—Рафаэль Мустафин, шэнжэлэгшэ—

1945 ОНОЙ май соо Берлиниие добтолон эзэлһэн совет сэрэгэй подразделенинүүдэй нэгэн Моабитын фашис түрмын хашаа соо ороһон юм. Тэндэ хэншье--харуулшашье, хаалтыншье хүнүүд байгаагүй гэхэ. Хооһон хашаа соогуур һалхинай һэбшээлхэдэ, тэндэ хэбтэһэн бог шорой, саарһанай таһардаһанууд үрхирэн хиидэбэ. Ород үзэгүүдээр бэшэгдэһэн, уршытараа нугалагдаһан хуудаһанай хэбтэхые сэрэгшэдэй нэгэн обёорбо. Тэрээниие үргэжэ, жэгдэлэн заһаад уншахадань, иигэжэ бэшэгдэһэн байгаа:

«Би, мэдээжэ татар уран зохёолшо Муса Джалиль, плендэ абтажа, Моабитын түрмэдэ хаагдаад, политическэ гэмтэн гэгдэжэ хаагдаа һэм. Һаяар буудажа алахань бэзэ. Энэ тэмдэглэлэй ородуудай нэгэнэй гарта ороо һаань, Москвадахи нүхэд-уран зохёолшодтом намһаа мэндые дамжуулуужан».

Саашадаа поэдэй һүүлшынгээ амаршалга хүргэһэн уран зохёолшодой фамилинууд тоологдонхой (тэдэнэй дунда Александр Фадеевэй фамили дурдагданхай), Джалилиин булынхидэй адрес бэшэгдэнхэй.

Татар поэт-патриодой хуби заяан тухай түрүүшын һураг иигэжэ Эхэ орондонь дуулдаһан юм.

Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр уданшьегүй Франциар, Бельгеэр дамжан, поэдэй зохёолнуудшье — тушаалдахысаа суглуулжа үдэгдэһэн хоёр бишыхан блокнот, 100 шахуу шүлэгүүд бусаа бэлэй. Эдэнь мүнөө Моабитын цикл гэһэн нэрэтэйгээр бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой.

Немец-фашис булимтарагшадтай тэмсэхэ имагта гайхамшаг тэсэбэри ба зориг гаргаһанайнь түлөө ахалагша политрук Муса Джалильда (наһа бараһан хойнонь) 1966 оной февралиин 2-то Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Мүн 1957 ондо «Моабитын тетрадь» гэһэн бүлэг шүлэгүүдэйнь түлөө тэрээндэ наһа бараһан хойнонь Ленинскэ шан олгогдоһон юм.

«Залиршагүй алдар солоор нэрэеэ нэрлүүлэн мүнхэрһэн олон поэдүүдые дэлхэй, дэлхэйн литература мэдэхэ байха, тиигэбэшье Муса Джалиль шэнгеэр өөрынгөө нэрые мүнхэ зохёолнуудаараа алдаршуулһан, баатарай үхэлөөр ами наһаяа алдаһан нимэ поэт-геройнууд олон бэшэ юм. Агууехэ Байрон, Венгриин арадай алдарта поэт Петефи, баатар Юлиус Фучик, Муса Джалиль гэдэгүүд болоно» гэжэ азербайджан поэт Самед Бургун бэшээ һэн.

1944 оной августын 25-да фашис алуурашад Муса Джалилиин аминда хоро хүргэһэн байгаа. Тиигэбэшье Моабитын түрмын хара шоронһоо мултаран гараһан шүлэгүүдынь Эхэ орондоо бусанхай. Февралиин 15-да совет арад өөрынгөө алдарта хүбүүнэй 60 наһанай ойе тэмдэглэжэ байна.

Хэблэлэй һонинсой агентство поэт-геройн ажаябадал, зохёол бүтээлнүүдые шэнжэлдэг татар критик Рафаэль Мустафинай һаядаа бэшэһэн, Джалилиин һүүлшын үдэрнүүд тухай статья уншагшадай анхаралда дурадхана.

МОАБИТЫН хоёрдохи тетрадиин январиин 1-дэ бэшэгдэһэн. Теэд поэт, тэрэнэй хани нүхэд яашооб. Хаана, хэзээ, хайшан гэжэ саазалуулааб? Муса наһа барахынгаа урда тээ ямар нэгэн юумэ бэшэжэ үрдиһэн байгаа гү? Эдэ бүгэдэн тухай һая болотор багсаан тухайлхаһаа бэшэ юумэн байгаагүй...

Сэрэгэй пленэйхидэй дунда нюуса эмхи бии болгоо, гитлерэйхидэй гүрэндэ эсэргүү һүйдхэлэй хүдэлмэри ябуулна гэжэ гэмнэгдэһэн Джалиль, тэрэнэй 11 татар-нүхэд 1944 оной январь-февраль соо хаанашьеб саазалагдаа ха гэжэ түрүүшээр багсаагдадаг-байһан. 1956 оной сентябрьда уран зохёолшо Константин Симонов камерын талаар Мусагай хүршэ байһан, Бельгиин патриот Андрей Тиммерманс гэгшэтэй уулзаһан, тэрэнь Берлиндэхи Шпандаугай сэрэгэй түрмэдэ 1944 оной август соо Джалилиие һүүлшынхеэ хараа һэм гэжэ хөөрэһэн юм. Түрмын угаалай таһалга соо хамта бэеэ угааһан байгаа ха. Намайе саазалха шиидхэбэри баталагдаад байна хаш гэжэ Муса тэрэ нүхэртөө шэбэнэһэн байна. Джалилиин наһа барахын урда тээхэнэ хараһан ондоо гэршэнэр тиихэдэ олдоогүй.

Шпандаугай сэрэгэй түрмын санъаартан байһан, Баруун Берлиндэ һуурижалтай Г. Юрытко гэгшэ нэгэ мэдээсэл эльгээгээ.

«Поэт Муса Джалилиие мүнөөшье һананаб.—гэжэ тэрэ бэшээ һэн.—Би католик шажнанай санъаартан тулададаа, тэрээндэ Гётегэй ном уншахыень асаржа үгэһэн, арюун сэдьхэлгэй байхыень тэрээндэ заагааб. Шпандаугай сэрэгэй түрмэдэ хамта һууһан нүхэдынь тэрээниие ехээр хүндэлдэг һэн... Нэгэ инженертэй хамта хаагданхай һуудаг байһан, тэрэнэй нэрыень һананагүйб (фашизмда эсэргүү подпольно хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн инженер Фуат Булатов тухай хэлэгдэнэ.—Р. М. Энэ хүн ород солдадуудта эсэргүүсэн дайлалдахагүйень нютагаархидаа уряалһан бэшэг хэблэһэнэй, тарааһанай түлөө саазалагдахаар шиидхэгдэнхэй гэжэ Джалиль намда хөөрөө бэлэй».

Джалилиинхидэй саазалагдаһан үдэр сагые Г. Юрытко һананагүй. 1944 оной намарай һарануудай нэгэндэ саазалагдаа һэн ха гэнэ.

Татар уран зохёолшо Шайхи Маннур иимэ мэдээсэл дуулаад, Берлин ошоһон юм. Тиигээд камерын талаар Мусагай хүршэнэр тухайда Г. Юрыткоһоо асууба. Сэрэгэй пленэй нэгэ тон һүзэгтэй, «политическэ шүүмжэлэлэй түлөө» саазалагдахаар сүүдлүүлһэн аад, хожомынь Юрыткин ба католик церковиин зууршалгаар абарагдаһан итальянецай Джалильтай хамта һууһыень мэдээ һэн. Г. Юрытко тэрэ итальянецай фамилиие мартабашье, Дантегэй «Божественная комедия» гэжэ итальян хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн ном камера соонь оруулжа үгэһэнөө һанаба. Талаан болоходоо, тэрэ ном олдошоо. Номой гадар талын сэбэр хуудаһан дээрэ итальянскаар бэшэгдэһэн сараа харагдаа. Тэрээние 37 наһатай итальянец Рениеро Ланфредини бэшэһэн байба. Тэмдэглэл доторнь Хойто Италиин Мантуе нютагта ажаһуудаг һамганайнь адрес дурдагдаһан байшоо.

Тэрэ тэмдэглэлэй хэгдэһэнһээ хойшо олон жэлэй үнгэрбэшье, Ланфрединиин байдаг газараа оло дахин һэлгэбэшье һаань, итальян ханинарай туһаламжаар бэдэржэ олдоо.

...Ланфредини Италидаа бусаһанай һүүлээр үзэһэн хараһан бүхы юумэеэ дурдан бэшээд, хэблүүлхые хүсэбэшье, «тон үнэтэй байха дээрэһээнь», тиигэжэ шадаагүй.

«1944 оной июниин 5-да Шпандаугай түрмын № 53-дахи камерада намайе оруулаа бэлэй. Тэндэ Муса Джалиль, господин Булатов гэгшэд намайе ехэ баяртайгаар угтаа һэн. Тэрэ дары танилсажа, ханинар болоо һэмди. Саазалуулагдахаар сүүдлүүлһэнһээмнай хойшо зургаа һара үнгэрөө, саазалуулхаяа хүлеэжэл байнабди гэжэ тэдэнэр намда хөөрөө бэлэй. Хэды тиигэбэшье, даруу түбшэн, хүхюутэйшье гэхээр байгша һэн. Мүн нацистнуудта эсэргүү номнол хэдэг бусад зарим татар нүхэдтэйнь танилсаа бэлэйб. Тэрэ камера соо һара тухай байгаа һэм. Тэрэнэй һүүлээр намайе № 153-дахи камерада оруулһан юм. Тэндэ Джалилиин ба Булатовай нүхэдтэй ушараа һэм. Тэдэнэр бултадаа баһал саазалагдахаар сүүдлүүлһэн 12 хүн байгаа.

1944 оной августын 25-най үглөөнэй 6 часта немец шоронойхид камерын үүдэ сэлээ һэн. Сүүдлэгдэһэн хүнүүдые фамилинуудаарнь дуудаад, тэдэнэрэй гарахые жандармынхид захирба. «Юундэ» гэжэ асуухадань, энээн тухай бидэ мэдэхэгүйбди гэжэ харюусаа бэлэй. Сүүдлэгдэһэн хүнүүд юунэй болохоёо байһые тэрэ дары ойлгоо һааб даа. «Ши үхэхэһөө ехээр айдаг байгааш. Бидэ мүнөө үхэхэеэ ошохомнай» гэжэ намда хандаад хэлэхэдэнь, оборготошоһон мэтэ болоо бэлэйб» гэжэ, ГДР-эй немец публицист, оршуулагша Леон Небенцаль гэгшэдэ эльгээһэн бэшэг соогоо Ланфредини дурдаһан байдаг.

Джалилиинхидэй саазалагдаһан газар мүнөө хүрэтэр үшөө тодоруулагдаадүй байһаар.

Бэдэрэлгэ хэгдэжэ үргэлжэлһөөр. Джалилиин һүүлшын үдэрнүүд тухай, тэрэнэй саазалагдаһан тухай шэнэ документнүүд, бүри тодорхойгоор хэлэжэ үгэхэ баримтанууд олдохо аалам. Зүгөөр, эдэ патриодууд үхэлые совет хүнүүдэй баатар нэрэдэ харюусамаар угтаа. Энэ ушарые Джалилиин шүлэгүүд дотор бэшэгдэһэн үгэнүүд эли тодоор гэршэлнэ:

Шиниң түрмын богсол,
шиниң тамын хүнэһэншье һаа,
Шуһата алууршан, мэдэ:
үбдэг дээрээ бохинохогүйб.
Сагай ерэхэдэ—үхэхэб.
Тархиием таһара сабшаашье һааш,
Сарюун зандааб,
байһан зандаа үхэхэб.

(АПН).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Байгша оной январьда республикын Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ «Колхозой гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай Хуули Сэлэнгын аймаг дотор хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай» асуудал хаража үзэһэн байна.

Тус аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдком колхозой гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай Хуули бэелүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулһан байна. Аймагай колхоз бүхэндэ колхозой социальна хангалгын соведүүдые һунгажа байгуулаа.

1965 оной октябриин 1-нэй байдалаар Сэлэнгын аймаг дотор колхозой 1007 гэшүүдтэ пенси томилогдоо. Пенси, тэдхэмжэ олгохо хүдэлмэриие гол түлэб зүбөөр ябуулна гэжэ шалгалта элирүүлээ.

Тэрэтэй хамта, колхозой гэшүүдтэ, пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай Хуули бэелүүлхэ талаар тус аймаг дотор нилээд дутагдалнуудай бии байһаниие республикын Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэһэн байха юм.

Зарим колхозуудай дэргэдэхи социальна хангалтын соведүүд колхознигуудай ажалай стаж болон салин хүлһэн тухай тодорхойлолтонуудые зарим ушарта буруугаар гаргана. Пенси олгохо тухай колхознигуудһаа ороһон мэдүүлгэнүүдые тэрэ доронь зохихо документнүүдээр бүридүүлэн, аймагай комиссида эльгээдэггүй ябадал олон үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Эрдэм» колхозой гэшүүн нүхэр Лубсановагай январиин 10-да бэшэһэн мэдүүлгые тус колхозой дэргэдэхи социальна хангалтын, совет августын 30 хүрэтэр аймагай комиссида ябуулаагүй даража байһан.

Мүн нарайлха, нарайтай болоһон эхэнэрнүүдтэ—колхозой гэшүүдтэ тэдхэмжэ олгохо талаар бүришье олон алдуунууд гаргагдаа.

Аймагай Соведэй гүйсэдком хадаа аймагай болон колхозуудай социальна хангалтын соведүүдэй хүдэлмэридэ нарин хиналта табижа бираагүй. Колхознигуудай пенси, тэдхэмжэ тухай Хуулиин хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа асуудалые гүйсэдкомой заседани дээрэ нэгэшье удаа табижа хэлсээгүй байгаа. Колхознигуудта пенси, тэдхэмжэ томилхоор хэрэгтэй элдэб баримта бэшэгүүдые яажа бүридүүлхэ талаар аймагай зурганууд колхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ бодото заабари, туһаламжа үзүүлнэгүй. Колхознигуудта олгохо пенси, тэдхэмжэ тухай Хуулиие аймагай ажалшадай дунда тайлбарилан ойлгуулха ябадалда мэргэжэлтэд, юристнүүд, бухгалтернүүд, экономистнууд хабаадуулагданагүй.

Колхознигуудай пенси, тэдхэмжын мүнгые тэдэнэй гэртэнь хүргэжэ үгэхэ талаар почтын таһагууд һула муу ажаллана. XX партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудтахи почтын таһагууд колхознигуудай пенси, тэдхэмжые, илангаяа холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр һуушадта, хүргэжэ үгэнэгүй. Тиимэһээ пенсионернүүд мүнгэеэ абахын тула хэдэн арбаад километр газарта өөһэдөө ошохо баатай болодог байна.

Сомоной Соведүүд, тэдэнэй саг үргэлжын комиссинууд инвалидууд болон пенсионернүүдтэ таатай зохид ажал олгожо, колхозой үйлэдбэриин, нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар анхаралаа табинагүй.

Эдэ дурсагдаһан дутагдалнуудые дары зайсуулжа, колхозой гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ олгохо тухай Хуулиие нарин нягтаар бэелүүлхэ тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Сэлэнгын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомые уялгалаа.

Мүн республикын социальна хангалгын министерство хадаа колхознигуудта пенси, тэдхэмжэ томилхо тухай дүрим, заабаринуудые шудалха зорилгоор аймагуудай, колхозуудай социальна хангалгын соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, колхозуудай бухгалтернуудай семинар үнгэргэхэ шухала гэжэ Верховно Соведэй Президиум зааһан байна.

Наһатайшье һаа, ажаллаһаар

Роман Иннокентьевич Черных Байкало-Селенгын техническэ участогай уһан замшадай коллективэй дунда нэрэ хүндэтэй болоһон хүн. Нүхэр Черных үндэр наһатай боложо, амарха сагынь ерэһэн аад, үшөө ажалайнь охи буураагүй, эршэмтэй хүдэлһөөр.

Техническэ суднануудые заһаха ажалда тэрэ хабаадалсана. Тиихэдэ залуушуултай хамта хүдэлжэ, тэдэниие өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургана.

Мүнөө КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан Роман Иннокентьевич гол мүрэнэй һаба гүнзэгырүүлхэ газар малтадаг машина заһана. Тэрэ машинын гаргаһан харгыгаар хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ горючи болон тоһодохо материал зөөгдэхэ юм. Хэһэн хүдэлмэриинь шанар һайн.

Д. БАЛДАНОВ.

Арад зоной олон хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн Муса Джалилиин номууд.
АПН-эй фото-зураг.

ЭДИР ХҮГЖЭМШЭД

Улаан-Үдын хүгэдэй хүгжэмэй 2-дохи һургуулида 300 гаран багашуул һуралсадаг. Тэдэнэрые хэдэн арбаад багшанар хэшээл оролдолго ехэтэйгээр һургана.

Ургажа ябаа эдир багашуулые хүгжэмшэд болгохо хэрэгтэ Буряадай АССР-эй габьяата а р т и с т, скрипкын багша Абрам Осипович Малкинай хубита тон ехэ. Тэрэ оперо болон балетэй театрта 25 жэл соо хүдэлжэ, горитойхон үүргэ дүүргэһэн байха. Тиигэжэ олон жэлдэ хүдэлжэ олоһон мэргэжэл шадабаряа багашуулыс һургаха, хүмүүжүүлхэ ябадалда зорюулна. Мүнөө тэрэнэй класста 24 эдир скрипкэшэд һурадаг. Багашуул илангаяа хүгжэмдэ ехэ дуратай. Тиимэһээ тэрээндэ оролдолго ехээр гаргажа, тэдэнэр эрхимээр һургана.

Жэшээнь, 5-дахи классай һурагша эдир скрипкэшэн Вика Узаханова тусгаар бэлигтэй басаган гэжэ элирүүлэгдэбэ. Тиигэжэ Ленинградта һуралсахала эльгээгдэһэн байха юм. 7-дохи классай һурагша Оля Тюрина энэ жэлдэ хүгжэмэйнгөө һургуули дүүргээд, училищада ороходо гэжэ шиидэнхэй. Нүхэр Малкинай хүтэлбэрилдэг класс һуралсалайнгаа жэлэй 1-дэхи хахадые һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэһэн байна.

Мүнөө скрипкэшэдэй классайхид һонирхолтой концерт бэлэдхэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Малкин хэшээлээ үнгэргэжэ байна.

Ч. БУДАЕВ.
фотонь авторай.

ШАТАР

ҮШӨӨ НЭГЭ КАНДИДАТ

Владимир городто «Буревестник» бүлгэмэй шатаршадай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Нааданай һүүлшын уулзалгын болоходо манай республикын чемпион Лубсама Гармаева Новокузнецкын шатаршан Любовь Аникаеватай тулалдаһан байна. Эдэ хоёрой али нэгэнэйнь шүүгээ һаа, Центральна Советэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олохо байһан... Нааданшье эхилжэ. Аникаевань нэгэ хүбүүгээ бэлэглээд. Гармаевагай ноёной урдаһаа һайн добтолго эмхидхэжэ ороһон байгаа. Лубсама Гармаева эндэ болгоомжотой, һонороор наадажа, нүхэрэйнгөө добтолгын охиие дарана. Тулалдаанай дүүрэхэ багта Гармаева нэгэ үлүү хүбүүтэй болоһоной удаа шүүһэн байна. Тиигэжэ Лубсама Гармаева хоёрдохи һүури эзэлжэ, «Буревестник» бүлгэмэй Центральна Советэй түгэсхэлэй наадаанда хабаадалсаха эрхэ олобо.

Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Доржи Мункуев һүүлшынгээ энэ наадаанда мастерта кандидат Тимашковтой (Воронеж) тулалдахадаа шадамар бэрхээр наадаа. Хэдэн часай туршада тулалдаһан эдэнэрэй уулзалга тэнсэлгээр дүүрэжэ, манай Доржи дүн хамтадаа 5,5 очкотой болоһон. Энээгээрээ залуу шатаршан Мункуев мастерта кандидадай нормо дүүргэжэ шадаба ха юм.

Зүүн Сибириин технологическа институдай багша Энгельсина Улымжиева яһала һайнаар наадаа гэжэ тэмдэглэлтэй. һүүлшынгээ уулзалгада Владимир городой Беляевае шүүжэ, дүн хамтадаа 5 очкотой болоһон. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан 28 хүнэй дунда Энгельсина Улымжиева наймадахи һүури эзэлһэн байна.

Л. КОРОЛЕВА.

ОЛИМПИАДА ЭХИЛХЭНЬ

һургуулида математика, физикэ, хими заалгые эрид һайжаруулхын тулада һүүлэй жэлнүүдтэ схэхэн хүдэлмэри ябуулагдана.

Эдэ предмедүүдээр эрхим һайнаар һурадаг үхибүүдые элирүүлхын тулада жэл бүри олимпиада үнгэргэгдэдэг болонхой.

Жэшээнь, нёдондо республиканска олимпиада дээрэ шалгаржа гараһан 38 һурагшад Бүхэсибирскэ олимпиадада хабаадалсаһан, тиихэдэ тэндэ илажа гараһан 14 хүн Новосибирскын академгородой интернат һургуулида абтаад, мүнөө урагшатайгаар һуралсажа байна.

Оюун бэлигтэй үхибүүдые элирүүлхын зорилгоор байгша оной февраль һарын 20 болотор һургуулинуудай, февралиин 25—28 хүрэтэр аймагууд болон районуудай, мартын каникулай үедэ республиканска олимпиада үнгэргэгдэхэ.

Республиканска олимпиада дээрэ шалгарагшад Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаха. Эндэ математикаар шалгарагшад — Ленинград, физикээр—Москва, химеэр—Казань эльгээгдэхэ юм.

Тэндэ илажа гарагшад академгородой интернат һургуулида абтаха байна.

Үшөө тиимэһээ болохоёо байһан олимпиадада бүхы һурагшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тула һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, дээрэ хэлэгдэһэн предмедүүдэй бизшанар анхаралаа табиха шухала.

Тиихэдэ хабарай амаралтын үедэ аймаг болон районуудай олимпиадада олон һурагшадые хабаадуулха, тэдэндэ һайн байра бэлдэхэ, эдеэ хоолоор хангаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта аймагай гэгээрэлэй таһагууд эртээнһээ анхаралаа табижа, дурдагдаһан олимпиадые урагшатайгаар үнгэргэхэ нангин уялгань болоно.

Д. ОШОРОВ, Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Советдэ — республикын механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай 1966 оной социалис уялга тухай; республикын механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай социалис уялганууд; социалис мүрысөөндэ хабаадаха гурим.

Хоёрдохи хуудаһанда: түлишын управлениин начальник И. П. Ильинтэй газетын корреспондентын хэһэн хөөрэлдөөн; В. Островскиин «Өөһэдөө гутаа...» гэһэн статья, Е. Макшановай «Тэншүүнэрэй» үтыдэ ажабайдал һонигүй» гэһэн зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда: редакциин үдэрэй почтоһоо; хилын саанахи һонинууд; «Совет засагые хардагшад» гэһэн гаршаг доро А. Д. Синявский, Ю. М. Даниэль гэгшэдэй гэмтэ хэрэг тушаа сүүд тухай; бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда «Рафаэль Мустафинай (АПН) «Байһан зандаа үхэхэб» Муса Джалилиин түрэһөөр 60 жэлэй ойдо зорюулан бэшэһэн статья; спортын һонинууд.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

бага зэргэ үүлэтэйшье һаа, саһан орохогүй, зарим газараар лэ хирмаглаха. Хойто аймагуудта 23—28, бэшэндэ 17—22, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 26—28, үдэртөө 17—19 градус хүйтэн байха.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1966 оной февралиин 15.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Замбуулиние шэнжэлхэ үе сагай пионернүүд

«Луна-9» станциин юрэ бусын программын амжалтатайгаар дүүрэһэн сагһаа хойшо хэдэн үдэрэй турша соо дэлхэйн хүн зон һонирхожол байһан зангаараа. һара дээрэ замбуулинай онгосын бууһаншье баримта угаа ехээр һонирхогдоо. Энэ үзэгдөөгүй ехэ амжалтатай дашарамдуулан, халуунаар амаршалһан барагдашагүй олон бэшэгүүд совет арадай—замбуулиние шэнжэлгын үе сагые нээһэн пионерэй нэрэ дээрэ орожол байһаар. Түрүүшын эрхим һайн шанартай фото-зурагуудай абтахада гайхан һонирхолго бүри дээдэ шатадаа гараа. Дэлхэйн бүхы журналнууд болон газетэнүүдтэ дам толилогдоһон түрүүшын телефоторепортажые хараһан хүн бүхэн манай газарай байгаалиин дахуул—һара дээгүүр ябажа, нюрууһайнь түхэл шэнжээр һонирхоһон шэнги болоо.

Фото-зурагууд, совет хэблэлдэ толилогдоһон февралиин 10-най пресс-конференци дээрэ соносхогдоһон бусад мэдээнүүд һара дээрэ хүнэй түрүүшынхеэ бууха олон асуудалнуудые шиидхэжэ шадахаар үзэгдөөгүй баян материалнуудаар эрдэмтэдые хангаа.

Замбуулин юртэмсые шэнжэлэн мэдэлгын түүхэдэхи шэнэ хуудаһан угаа ехэ уласхоорондын-политическэ удха шанартай. Советскэ ухаан бодолой энэ илалта космонавтикын талаар манай ороной түрүү һуури эзэлжэ ябаһые бүри ехээр батадхаа. «Америкын «Рейнджер» гэжэ зондын буулгаһан зурагай һарын нюуру тухай үтэжэ шадаагүй мэдээнүүдые мүнөө совет эрдэмтэд абажа шадаха байна... һарые мэдэхын түлөө урилдаанай энэ шухала шата дээрэһээ ородууд урагшаа дабшан гараба» гээд «Вашингтон пост» гэжэ газетэ бэшэнэ. «һара дээрэ дорьбоогүй аалинаар бууха» гэһэн һэдэлгые америкынхид май һарада хэхээр лэ түсэблэһэн байха юм. Тиихэдэ бүхы бэлэдхэлэй урагшатай байгаа һаань, иимэ һэдэлгэ хэгдэхэ болоно гээд хариин хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Замбуулиние шэнжэлэлгээр манай наука, техникын шэнэ габьяа хадаа совет байгуулалтын бүхы һалбаринуудаараа—экономическа, культурна, социальна талаараа жэгтэй һайхан амжалтануудые түйлаһыень хамтадхан харуулна гэжэ хүнүүд ойлгохо ёһоороол ойлгоно. Англиин элитэ уран зохёолшо-фантаст Герберт Уэллс В. И. Ленинтэй хөөрэлдэхэдөө коммунис партиин хараалһан асари ехэ түсэбүүдые дүүргэгдэхэ гэжэ этигэжэ шадаагүй, тэрэнииень орбйдоошье бүтэхэгүй хэрэг гэжэ соносхоһыень Аргентинын «Нуэстра Палабра» газетэ һануулна. «45 жэлэй урда тээ үгытэй ядуу, һандаралда дайрагдаһан энэ орон, тиихэдэ фотоаппаратурын тон бишыханшье эзэвдүгүй байһан орон мүнөө бүхы дэлхэйе дахяад һонирхуулан гайхуулба. Энэ эди шэди яагаад хэгдэхэ аргатай болооб? Социализмын ашаар аргатай болоо» гээд газетэ бэшэнэ.

Советскэ Союзай түгэлдэр хүсэнэй ургалтын шэнээр харуулагдаһые һайшааха зуураа, манай дэлхэйн арадууд угаа ехээр баясана. Юуб гэхэдэ, энэ хүсэн дарлалтын болон дайнай хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалые, зэюулгүй байдалые аршалан хамгаалжа шадаха гэжэ этигэнэ.

«Луна-9» хадаа эб найрамдалай, зол жаргалай аша туһада хүнэй зорюулһан ухаан бодолой, хүсэлэл оролдолгын болон эдэбхи хэшээлэй бэелэл болоно. Замбуулин юртэмсые шэнжэлэн мэдэлтээр түйлагдаһан энэ шэнэ илалта эрхим ажабайдалай түлөө баатарлигаар хэжэ байһан тэмсэлдэ хүнэй илаһан илалтын һүлдэ тэмдэг болог лэ» гээд Ливанай радиогой шэнжэлэгшэ дамжуулаа.

Гонолулудахи уршагта ябуулга

Вьетнамай Демократическа Республикые зэрлиг муухайгаар бомбодолгоёо 37 хоногто зогсоолгые США-гай «Амгалан ёһоной добтолго» гэжэ мэхэ гохотойгоор нэрлэһэн байгаа. Энэ аашынгаа буруу һүрэхэдэ Холбоото Штадуудай президент Джонсон Гавайска аралнууд дээрэ шэнэ харата муухай мэхэтэ ааша дахяад гаргажа ороо. Сайгоной зонхилогшод Джонсонтой «хэлсээ хэхын» тулада Америкын самолёдоор гэнтэ Гонолулу асарагдаһан байгаа. Тиихэдэ США-гай президент энэ мэхэтэ аашаяа һонирхолтой шэнгеэр харуулхын тулада угаа олон сэрэгэй болон гражданска советнигүүдые, мүн 300 гаран американ болон хариин корреспондентнүүдые эндэ абажа ерэһэн байха юм.

Эзэд болон туһамаршадай «аха дүү ёһоной», хөөрэлдөөн «Принцесса Каюлани» гэжэ отель соо гурбан үдэрэй турша соо болоһон байна. Тэрээнэй эсэстэ угаа билдагуу, тон убайгүй мэхэтэйгээр бэшэгдэһээрээ онсо илгарһан Гавайска декларации гэһэн документ гаргагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта энэ зүблөөнэй нэгэ угаа аюултай тала тухай американ болон хариин шэнжэлэгшэд тэмдэглэһэн байха юм. Сайгоной туһамаршадые Холбоото Штадуудташье политическэ бараг хүтэлбэрилэгшэд гэжэ тоолодоггүй юм. Гэбэшье Вьетнамда «илалта түйлатараа» дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэйбди гэһэн найдуулгые президент Джонсонһоо Сайгоной туһамаршад абаһан байна. Джонсон конгрессэй зүбшөөлгүйгөөр, арадай зүбшөөлгүйгөөр Урда Вьетнамай засаг түрые булимтаран абагшалтай, үһэрюу, урбаһан булэгтэй США-гай хуби заяае өөрынгөө дураар холбоо. Энээндэнь дурагүйгөөр хандадаг байһанаа хэдэ хэдэн американ газетэнүүд нюунагүй.

Сайгоной зонхилогшодые США-гай президент эндэ ерэхыень урихадаа, вьетнамайхидай хараһаар байтар нэрээ хухарһан эдэ туһамаршадайнгаа нэрэ хүндые дээшэлүүлхэб, тиигэжэ засаг түрынь байдалые бэхижүүлхэб гэжэ һанаһан байгаа бшуу. Зүгөөр энэ бодолынь урагшагүй байшоо. «Вашингтон пост» гэжэ газетын Сайгондохи баһа нэгэ корреспондент Уорд Джаст иигэжэ бэшэнэ. Тэрээндэ вьетнамайхидай нэгэн иигэжэ сэхэ мэдүүлээ: «Бата бэхи, хүндэтэй байлгамнай Сагаан байшангһаа болон Гонолулуһаа бэшэ, харин арад зонһоо дулдыдана гэжэ манай правительство ойлгоногүй».

Гонолулуда Американ сэрэгэйхидэй ехэ эдэбхитэй байһые ажаглагшад тэмдэглэнэ. Тэдэнэр Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тооё хоёр дахин олон болгохо, ДРВ-дэ эсэргүү дээрмэшэн ёһоной добтолгые улам шангадхаха шухала гэжэ байгаад хэлэһэн байха юм. Тиимэ болохолоороо, Гонолулудахи зүблөөнэй гол, эгээн лэ аюултай дүнгынь гэхэдэ, Зүүн-Урда Азида эзэрхэг түримхэй ябуулгые үргэдхэхын тулада урда тээнь бодомжолон үзэгдэһэн түсэбые һайшааһан ябадал болоно. Энэ хадаа Джонсоной «Амгалан ёһоной добтолго» гэдэгэй, ООН-до президентын хандалтын хуурмаг шэнжэтэй байһые үшөө дахин харуулна, Вьетнамда амгалан ёһоной гуримшуулга хэхээр президент бэлэн байна гэһэн хэбэртэйгээр американ номнолшодой хэлэгэг баталамжануудай хуурмаг байһыень элишэлжэ үгэнэ.

Ази түби дээрэхи ехэ дайнда Холбоото Штадуудые шууд сэхээр, зорюута татан оруулжа байһан ушар американ олониитын һанаа зобоонгүй байжа шаданагүй. Президентын политикада сенадта дурагүйлхэлгын ехэ боложо байһан тухай газетэнүүд бэшэнэ. Энэ политикынь «бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда угаа ехэ аюултай» гэжэ сенатор Морзе нэрлэһэн байха юм. Гавайһаа гэдэргээ бусахадаа зогсоһон бүхы пунктнуудтань, тэрэшэлэн Гонолулуда президентые демонстрантнууд угтадаг байгаа. Тэдэнэр Вьетнамда Америкын хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулгые уур сухалтайгаар буруушаана.

«Дурагүйдэһэн» сенаторнуудай уур сухалаа хүрэһэн олониитын һанаа заһаха зорилгоор президентынь «амгалан ёһоной декларации гаргахынь тулада Гонолулудахи зүблөөн зарлагдаһан байгаа» гээд американ шэнжэлэгшэд заадаг һэн. Теэд США-да бүхэнэй сан сасуутаа Джонсон үнэхөөрөөшье иимэ һэдэлгэ хэжэ, Лос-Анжелосай телевиденеэр үгэ хэлээ. «Эб найрамдалай гулабхаагай» ролиие президент үнэмшэстэй һайнаар дүүргэжэ шадаагүй гээд «Нью-Йорк пост» бэшэнэ.

Тиимэ болохолоороо, Гонолулудахи мэхэтэ ябуулганууд дайнай захилһан олзотодог баяшуулай ханзануудые алтаар дүүргэхын тулада өөрынгөө арадай, бүхы дэлхэйн аша туһые хайрагсээнгүйгөөр «дай журөөдэгшэдэй» Урда Вьетнамдахи дайнда бүри ехээр оройлдон оролсоһыень харуулна.

„Алгасалдаануудаа зайсуулха тухай хөөрэлдөөн"

Франци Баруун Германи хоёрой хүтэлбэрилэгшэдэй һаяхан дүүрэһэн хэлсээн тухай Парижай болон Бонной хэблэл нилээд этигэлтэйгээр бэшэнэ. Хоёр ороной хоорондоо эгээн лэ ехээр ойртожо байха үедэ, 1963 ондо баталагдаһан франко-баруунгерманскэ хэлсээнэй ёһоор хахад жэлэй турша соо нэгэ дахин иимэ уулзалга болохо зэргэтэй юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Сена болон Рейнэй хүүргэнүүд доогуур бага бэшэ уһан урдаа, тиихэтэй хамта тэрэ үедэ угаа ехээр суурхаһан «хани халуун хэлсээн» һуларжа эхилһэн байна. «Юрэнхы дэлгүүр» доторхи зүрилдөөн, Хойтоатлантическа бүлэглэл доторхи арсалдаан, Баруун Германиин бундесверые ядерна зэбсэгтэй болгохо талаар түсэб тушаа һанамжануудай алгасалдаан, Вьетнамдахи американ эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа ондо ондоогоор сэгнэлгэ франко-советскэ харилсаанай һайжаралгаһаа уламжалан, Бонной һэжэг түрэлгэ, бусад хэдэн ушарнууд «холбооень хүйтэрүүлээ. Тиин 1963 оной договор «хүсэгүй документ болоо», «ёһо дүүргэхын тулада үнэндөө хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд уулзана» гэжэ байгаад хоёр ороной хэблэл бэшэдэг байгаа.

Харин тоогойнгоо талаар зургаадахи энэ уулзалга нэгэ бага «намдуу зөөлэн» оршон байдалда үнгэрөө. Уулзалгын болохын урда тээ Франциин түлөөлэгшэ «Юрэнхы дэлгүүрэй» хүтэлбэрилхы органдо хахад жэлэй турша соо хооһон байһан һуурияа анха түрүүн эзэлһэн байна. Бундесверэй буу зэбсэг бүтээхэ шэнэ захилнуудые Франциин капиталистнуудта үгэхэбди гэжэ Баруун Германиин сэрэгэй зургаан найдуулаа (ФРГ-дэ буу зэбсэг үгэлтын хэмжээнэй талаар Франци мүнөө үедэ США-гай удаа орожо, хоёрдохи һүури эзэлнэ). Гадна дипломатическа хүдэлмэрилэгшэдэй зааһанай ёһоор хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд «ехэ таарамжагүй» ябадалай тарахагүйн эгээн лэ шанга асуудалнууд тухай аниргүй гарахын тулада бага бэшэ оролдоо. Тиимэһээ хэлсээнэй үедэ хоёрдохи, гурбадахи ээлжээнэй... түлэб культурна болон техническа шэнжэтэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, зариманайнь талаар нилээд урагшатай хөөрэлдөөн болоһон.

Гэхэтэй хамта Елисейскэ ордоной үүдэндэ, мүн өөрынь отелиин холл соо Эрхардые хүлеэжэ байһан журналистнууд иигэжэ тэмдэглээ. «Канцлер хүн тээшэ хараха дурагүй, энэйнь хилхэ шэнжэ тэмдэггүй байгаа» (Франс Пресс). Баһа нэгэ түсгаар бэримтые ажаглагшад алдангүй обёроо: Хөөрэлдөөндэ хабаадагшад хоёр ороной хоорондохи харилсаа тодорхойлхын тулада урда тээнь хэрэглэдэг «союз» гэжэ үгые нэгэшье удаа хэрэглээгүй, харин «харилсаа холбоон» гэһэн жиирэй үгые дурдалсан байгаа. Мүн уулзалгын һүүлээр зарлашалта коммюнике толилогдоогүй. Урда тээнь иимэ коммюнике толилогдожо, хэлсээнэй «үрэ ехатэй» байһые юрэл онсолон тэмдэглэдэг байһан юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, Францын «Фигаро» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Арсалдаан урда мэтэ ехэ байһан зангаараа. Уулзалгада хабаадагшадай таран сасуу, этигэлсэхэгүй арсалдаха ябадал дахяад гаража болохо».

К. БЕЛЯЕВ.
(ТАСС).

ФКП-дэ шэнэ гэшүүд абтана

ПАРИЖ. (ТАСС). «Юманите» газетын февралиин 12-то мэдээсэһэнэй ёһоор, гэшүүнэй билидүүдые һэлгэхэ кампаниин үедэ имагтал хоёр департаментда (Сена, Сена ба Уаза) ФКП-гэй зэргэдэ 5 мянган шэнэ гэшүүн абтаа. Энээнһээ уламжалан, 59 шэнэ партийна ячейкэ бии болоо.

Хэлхеэ холбоон һэргээгдэбэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Зэбсэгтэ тулалдаанай үедэ Калькутта Дакка хоёрой хоорондохи телеграфна холбоон таһалдаһан аад, февралиин 11-нэй үдэшэһөө эхилэн һэргээгдээ. Дели Лахор хоёрой хоорондохи телеграфна хэлхеэ холбооной һэргээгдэһэн тухай ПТИ агентство мүн лэ мэдээсэнэ. Иигэжэ Инди Пакистан хоёрой хоорондохи почтово-телеграфна холбоон Ташкентын Декларациин ёһоор хүсэдөөр һэргээн гуримшуулагдаба.

Дахяад урагшагүй һэдэлгэ хэбэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Сахарадахи Хаммагир гэжэ полигонһоо Франциин хэмэл одон февралиин 12-то табигдахаар хараалагдаһан аад, дахяад урагшагүйдөө. Ябуулагша-ракетын двигательнүүдэй хүдэлгэгдэбэшье, ракетэнь өөдөө ниидэн гараагүй.

«Д-1 А» гэжэ хэмэл одон түрүүн февралиин 11-дэ табигдахаар хараалагдаһан аад, техническэ талаар дутуунуудай гараһан дээрэһээ ябуулагша ракетын двигательнүүдые хүдэлгэхэһөө 20 секунда урид болюулагдаһан юм.

Вьетнамай Демократическа Республика. Иенбай городые интервентнүүдэй бомбодоходо хэдэн зуун гэр һандаргагдаа, олон хүн алуулаа. Таряашан Нгуен Ван Куен угаа ехээр уур сухалаа хүрэхэдөө, «эзэрхэг түримхэйшүүлые шоо шобто хаpaнабди!» гэжэ шангаар мэдүүлээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ДЭЛХЭЙН ОЛОНИИТЭ һАНААГАА ЗОБОНО

ПРАГА. (ТАСС). Индонезидэ демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүү мүрдэлгэ хэһээлтын кампаниин боложо байһанһаа уламжалан, дэлхэйн демократическа болон түрүү үзэл бодолтой бүхы олониитэ угаа ехээр һанаагаа зобоно, энэ кампаниие эрид буруушаана гээд Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Демократида харша ябуулгые Индонезиин хархис этэгээдүүдэй хэжэ байһые «Индонезидэхи хархис хүсэнүүдэй гэмтэ ябуулгада эсэргүүсэхэ» гэһэн түрүү бэшэг соогоо газетэ эрид шууд буруушааһан байна. Баруунай үзэл баримталдаг политическэ хүсэнүүд Индонезиин баримталдаг политическэ шэглэлдэ харшаар ябуулга хэхэдээ, Индонезиин коммунистнуудые ниитэ-политическэ ажабайдалһаа зайсуулхые эрмэлзэнэ гээд «Руде право» газетэ бэшээ. Доотодын гурим тогтоохо хэмжээнүүд гэжэ түрүүшээр һанагдахаар байһан эдэ ябуулгануудынь коммунистнуудта эсэргүүгээр түсэбэй ёһоор үргэнөөр хэгдэһэн кампани боложо шалжээ. Иимэ кампани дайнай хойто тээхи бүхы түүхэ соо үзэгдоогүй юм.

Индонезидэхи түрүү үзэл баримталдаг хүсэнүүдые мүрдэн хэһээлгэ дэлхэйн империализмда эсэргүү хүсэнүүдые һуларуулха, Индонезиин демократическа болон түрүү үзэл баримталдаг фронтые һуларуулха арга боломжо гэжэ империалистнууд тоолоно гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Журналистнуудай уласхоорондын организациин буруушаалга

ПРАГА. (ТАСС). Индонезиин түрүү үзэл баримталдаг хүдэлөөе мүрдэн хашалгые буруушааһан буруушаалга Индонезиин президент Сукарнада Журналистнуудай уласхоорондын организациин (МОЖ) генеральна секретариат эльгээгээ.

Хархис хүсэнүүдэй алаһан хюдаһан, хашалта хэһээлтэдэ дайрагдажа байһан түрүү ажал ябуулагшадай дунда демократическа үзэлтэй журналистнуудай, МОЖ-ой вице-президент Жоэсоэф гэгшэ бии байна. Тиимэһээ энэ хархис хүсэнүүдэй ябуулгануудые буруушаажа байһанаа Журналистнуудай уласхоорондын организаци элирхэйлэн мэдүүлнэ гэжэ энэ буруушаалга соо хэлэгдэнэ. Жоэсоэф болон бусад журналистнуудые сулөөлхэ, хэблэлэй эрхэ сулөө хангаха тухай МОЖ шанга эрилтэ хэнэ.

ЖИИРЭЙ АМЕРИКАНЕЦУУДАЙ ЭРИЛТЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ сенатор Фулбрайт гэгшын канцеляри иигэжэ мэдүүлээ. Фулбрайт Вьетнамда Америкын правительствын хэжэ байһан дай үргэдхэлгые буруушааһан байгаа. Сенаторай энэ һанамжануудые дэмжэһэн бэшэгүүд американ эрхэтэдэй зүгһөө Фулбрайдай нэрэ дээрэ таһалгаряагүй ороно.

Дай үргэдхэлгые буруушааһан гушан бэшэг бүхэндэ Вьетнам тушаа США-гай правительствын бэелүүлдэг политикые дэмжэһэн нэгэ бэшэг хүртэнэ гэжэ мэдүүлгэһээ элеэр харагдана.

Зүүн-Урда Азида США-гай бэелүүлдэг политика тухай асуудалые Фулбрайдай түрүүлэлгэ доро сенадай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комисси зүбшэн хэлсэжэ ороо. Энэ зүбшэн хэлсэлгын эхилһэн сагһаа хойшо сенаторай нэрэ дээрэ 5 мянган бэшэг ороод байна гэжэ канцеляриин мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Обороныһ министр Макнамарын тоосоое шагнахын тулада тэрэниие сенадай комиссида дуудажа асарха гэжэ Фулбрайдай хэһэн эрилтые зарим бэшэгүүдэй авторнууд дэмжэһэн байна. Макнамара нэмэл заседани дээрэ тоосоо хэхэһээ арсаа. Энэ хадаа Вьетнамда США-гай хэжэ байһан сэрэгэй ябуулгануудта «һаад ушаруулжа» болохо гээд тэрэ шалтаг бариһан байха юм.

Хуули бусын шиидхэбэри

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Демократида харша Маккарэнай хуулиин ёһоор бүридхэлдэ орохоһоо арсаһанайнгаа түлөө «зэмэтэй» гэжэ партиие мэдэрһэн федеральна окружной сүүдэй Вашингтондо гаргаһан шиидхэбэриие хүбилгаха гүйлтатайгаар США-гай Коммунис парти Холбоото Штадуудай апелляционно сүүдтэ түсгаар хандаһан байна.

Японд газар хүдэлбэ

ТОКИО. (ТАСС). Мацусирода (Нагано префектура) февралиин 12-то газар өхөөр хүдэлөө. Японд{хи} тоололгын долоон баллтай шкалагай ёһоор энэ городто, префектурын бусад зарим районуудта 4 балл хүсэтэйгөөр газар дорьбоо.

Архида оролгоһоо боложо хүн олоор үхэнэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Францида архида оролгоһоо уламжалан, 20.000 шахуу хүн Францида жэл бүхэндэ үхэдэг. Түсхай мэдээнэй ёһоор, архида оролготой холбоотой үбшэнһөө боложо, 1965 оной түрүүшын арба һарын турша соо орон дотор 18.135 хүн үхөө.

КПСС-эй обкомһоо, БурАССР-эй Верховно Советэй Президиумһээ, Республикын Министрнүүдэй Советһээ

КПСС-эй гэшүүн, Социалис Ажалай Герой, Улаан-Үдын локомотивна депогой мастер **Кихо** Илья Тарасовичай үни удаан хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр наһа бараһан тухай КПСС-эй областной комитет, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум, Министрнүүдэй Совет гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

И. Т. КИХО

Социалис Ажалай Герой, хүндэтэ түмэр замша, 1944 онһоо КПСС-эй гэшүүн Илья Тарасович Кихо удаан саг соо хүндөөр үбшэлһэнһөө уламжалан, 1966 оной февралиин 13-да табин хоёртойдоо наһа бараба.

И. Т. Кихо 1914 оной июлиин 20-до таряашанай бүлэдэ түрэһэн юм. 1936 ондо Улаан-Үдын локомотивүүдэй деподо ажал хэжэ тэрэ эрхилһэн байгаа.

Депогой ажахые хүгжөөхын тулада И. Т. Кихо ехэ оролдосотой шангаар ажаллаһан байна. Цехэй мастераар, удаань депогой главна механигаар ажаллахадаа, Илья Тарасович үүсхэл эдэбхи ехэтэй хүдэлмэрилэгшэ байһанаа харуулаа.

Эдэбхитэй уралан нарижуулагша байһан дээрэһээ үйлэдбэриие һайжаруулгада ехэ туһа нэмэри оруулаа.

Түмэр замай транспортые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ амжалта түйлаһанайнгаа түлөө тэрэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Коммунис партиин үнэн сэхэ хүбүүн, анхарал ехэтэй хүн Илья Тарасович Кихо тухай дурасхаалые тэрэниие мэдэхэ бүхы хүнүүд, тэрэнтэй хүдэлһэн, тэрээнһээ һургаал заабари абаһан хүнүүд сэдьхэл зүрхэндөө хододоо хадууржа ябахал.

Бүлэг нүхэд.

Локомотивуудай депогой коллектив, хүтэлбэри, партийна, профсоюзна комитедүүд хадаа Социалис Ажалай Герой **Илья Тарасович КИХО** гэгшын наһа бараһан тухай гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдүүлнэ, ехээр шаналжа байһанаа бүлэдэнь, түрэлхид болон дүтынхидтэнь элирхэйлэн мэдүүлнэ.

КПСС-эй Железнодорожно райком хадаа КПСС-эй гэшүүн, Социалис Ажалай Герой **Илья Тарасович КИХО** гэгшын наһа бараһантай дашарамдуулан, бүлэдэнь, түрэлхидтэнь гүнзэгы ехэ шаналалаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н03443. Зак. № 148.